ELM

Qüvvət elmdədir...
Nizami Gəncəvi

НАУКА
Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 27 (1509) ❖ Cümə, 25 sentyabr 2026-cı il ❖ Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun yeraltı sərvətləri dövlətin sənaye gücünə çevrilir

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə dağ-mədən və metallurgiya sənayesinin inkişafına dair Dövlət Proqramına həsr olunmuş müşavirə keçirilib

Sentyabrın 22-də Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə "Azərbaycan Respublikasında 2027-2030-cu illərdə dağ-mədən (metal filizləri) və metallurgiya sənayesinin inkişafına dair Dövlət Proqramı"na həsr olunmuş müşavirə keçirilib. Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev ölkə iqtisadiyyatı üçün çox perspektivli sahə olan dağ-mədən və metallurgiya sənayesinin inkişafına dair Dövlət Proqramının hazırlanması üçün aprelin əvvəlində müvafiq Sərəncam imzaladığını xatırladıb. Qeyd edib ki, bu sahə ölkəmizin qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün böyük əhəmiyyət daşıyır, eyni zamanda, ölkəmizdə yeni, müasir sənaye istiqaməti yaradılır. Bütövlükdə bizim təbii resurslarımızın işlənməsi və onlardan səmərəli şəkildə istifadə olunması, eyni zamanda, istehsal zəncirinin tam yaradılması ölkə iqtisadiyyatını gücləndirəcək.

"Əfsuslar olsun ki, Azərbaycanda dağ-mədən sənayesi həm obyektiv, həm subyektiv səbəblərə görə lazımi səviyyədə inkişaf etməyib. Obyektiv səbəblər ondan ibarətdir ki, sovet vaxtında aşkar edilmiş bizim bir çox yataqlarımız işğal altında olan bölgələrdə yerləşirdi və Ermənistan dövləti öz işğalçılıq siyasətini, o cümlədən Azərbaycan xalqının və dövlətinin təbii resurslarını talamaqda da davam etdirirdi. Təkcə onu demək kifayətdir ki, işğal dövründə Kəlbəcər, Laçın və Zəngilan rayonlarında 60 min hektar meşə fondu Ermənistan dövləti tərəfindən məhv edilib, talan edilib, kəsilib, satılıb və artıq İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra yandırılıb... O cümlədən bizim təbii resurslarımız - qızıl, mis, molibden yataqlarımız talan edilirdi. Təbii ki, işğal dövründə Ermənistan dövləti ancaq talançılıqla məşğul idi".

Dövlətimizn başçısı qarşıda duran ilk məsələnin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə istismarda olan yataqların tezliklə işə salınması olduğunu deyib: "Bunlar, ilk növbədə, Kəlbəcər, Ağdərə və Zəngilan rayonlarında yerləşən qızıl, mis, molibden yataqlarıdır. Ağdərə rayonunda artıq işlərə başlanılmışdır. Ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə həm Kəlbəcərdə, həm Zəngilanda da işlərə start veriləcək və beləliklə, mövcud olan, yəni aşkar edilmiş yataqlarda istismar artıq başlanılacaq. Eyni zamanda, mövcud yataqları biz tam təhlil edib müasir geoloji üsullarla oradakı ehtiyatları tam dəqiqləşdirməliyik".

Prezident İlham Əliyev ikinci istiqamət kimi, həmin bölgədə böyük təbii resurslar olduğunu nəzərə alaraq, bu məqsədlə geoloji kəşfiyyat işlərinin aparılacağını vurğulayıb. Qeyd edib ki, digər perspektivli bölgə Naxçıvan Muxtar Respublikasıdır və orada da gələn ildən geoloji kəşfiyyat işləri başlamış olacaq.

"Biz işimizi iki istiqamət üzrə qururuq. Birincisi, dövlət xətti ilə. "AzerGold" şirkəti bu məsələləri həll edəcək. İkincisi, özəl sektorun iştirakı ilə. Bu sahə özəl sektor üçün də açıqdır və mövcud olan kontraktlar da icra edilir... Xarici tərəfdaşlar tərəfindən aparılan geoloji kəşfiyyat işləri nəticə verərsə, təbii ki, xarici investorlar da iştirak edəcəklər", - deyə dövlətimizin başçısı bildirib.

Ölkə başçısı çıxışında növbəti istiqamətin Avropa qitəsində ən perspektivli yataqlardan biri sayılan Balakən rayonunda yerləşən "Filizçay" polimetal yatağının istismarı məsələsi olduğunu deyib: "Artıq bir neçə ildir ki, "AzerGold" şirkəti bu yatağın istismara hazırlanması ilə bağlı işlər görür. Hesab edirəm ki, tezliklə texniki-iqtisadi əsaslandırma hazır olmalıdır və yekun investisiya qərarı da qəbul edilməlidir. Mən hesab edirəm ki, "AzerGold" bu yatağın 100 faiz səhmdarı olmalıdır. İstismar getdikcə təbii ki, bu yatağın qiyməti də, dəyəri də qalxacaq".

Prezident İlham Əliyev bu yaxınlarda Qərb Sənaye Parkının yaradılması ilə bağlı Fərmana da toxunub: "Qərb Sənaye Parkının yaradılmasının əsas məqsədi məhz dağ-mədən sənayesinin inkişafıdır. Çünki "Daşkəsən" filiz yatağının istismarı və ona yaxın olan bölgələrdə digər layihələrin icra edilməsi, əlbəttə ki, məhz Qərb Sənaye Parkının yaradılmasını şərtləndirdi. Burada, ilk növbədə, tezliklə infrastruktur yaradılmalıdır və bu məqsədlə büdcədə lazımi vəsait nəzərdə tutulmalıdır. Dağ-mədən sənayesinin son məhsula qədər tam zənciri yaradılmalıdır. Burada təbii ki, filiz hasilatı və bir neçə zavodun yaradılması nəzərdə tutulur. Zənginləşdirmə, pelet və briketlənmiş dəmir zavodları yaradılmalıdır. Burada, təbii ki, bu filizin daşınması önəmli yer tutur Maksimum ekoloji ekspertiza aparılmalıdır və bütün ekoloji normalar gözlənilməlidir".

Dövlətimizin başçısı metallurgiya sənayesinin inkişafına dair qəbul olunacaq proqram çərçivəsində 2030-cu ilin sonunadək bir neçə zavod yaradılacağını və alüminium istehsalının 100 min tona çatdırılacağını qeyd edib, sahənin gəlirliliyini nəzərə alaraq yerli və xarici investorlar üçün imkanların açıq olduğunu bildirib.

Xüsusilə vurğulayıb ki, bu layihələr işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun inkişafını və orada məşğulluğun təmin olunmasını əhəmiyyətli dərəcədə sürətləndirəcək, sənaye istiqamətinin formalaşması ilə beş mindən çox yeni iş yeri yaradılacaq.

Prezident İlham Əliyev eyni zamanda qeyd edib ki, güclü ixrac potensialı formalaşdıracaq və dövlət büdcəsinə böyük vergi gəlirləri təmin edəcək bu nəhəng təşəbbüslərin illik müsbət maliyyə təsiri bir milyard manatdan artıq olacaq.

Sonra müşavirədə proqramın təqdimatı olub.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov proqramın əsas məqsədlərinin daha çox xammal hasil etmək deyil, bu, xammalı ölkə daxilində daha çox emal etmək və daha yüksək əlavə dəyər yaratmaq olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, təqdim olunan Dövlət Proqramı layihəsi ölkədə mineral xammal bazasının genişləndirilməsi, hasilatdan hazır məhsuladək tam yerli sənaye zəncirinin qurulması və yüksək əlavə dəyər yaradılması məqsədilə əsas inkişaf istiqamətlərini müəyyən edir. 2027-2030-cu illərdə təxminən 80 faizi qeyri-büdcə mənbələrindən olmaqla ümumilikdə 5,3 milyard manat investisiyanın yönəldiləcəyi proqram çərçivəsində sektorun ÜDM-dəki payının 1,8 milyard manata, illik ixrac potensialının isə 3,4 milyard manata çatdırılması hədəflənir. Nəticədə müasir nəqliyyat-logistika infrastrukturu və resurs potensialı hesabına Azərbaycanın strateji minerallar üzrə regional emal mərkəzinə çevrilməsi, eləcə də regionlarda məşğulluğun və iqtisadi fəallığın əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldilməsi nəzərdə tutulur.

Müşavirədə çıxış edən "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin sədri Zakir İbrahimov son 10 ildə şirkətin fəaliyyətini genişləndirərək geoloji kəşfiyyatdan hasilat və emala qədər tam dəyər zəncirini əhatə edən çoxşaxəli milli dağ-mədən müəssisəsinə çevrildiyini, əsas hədəfin isə 2030-cu lədək illik dövriyyəni 1 milyard manata çatdırmaq olduğunu bildirib.

O, cəmi 10 faizi dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşdiriləcək 3,63 milyard manatlıq investisiya portfeli çərçivəsində "Söyüdlü", "Ortakənd", "Filizçay" və "Daşkəsən" kimi 4 nəhəng strateji layihənin icra olunacağını diqqətə çatdırıb.

Zakir İbrahimov qeyd edib ki, bu layihələrin reallaşması nəticəsində qızıl hasilatı əhəmiyyətli dərəcədə yüksələcək, illik 2 milyon ton isti briketləşdirilmiş dəmir istehsalı ilə qara metallurgiya gücləndiriləcək və əlvan metalların tamhəcmli emalı ilə ölkənin qeyri-neft ixrac potensialı kəskin artacaq.

Daha sonra müşavirə müzakirələrlə davam etdirilib.

AMEA-da keçirilən islahatlar elmi fəaliyyətin strukturunda və məzmununda keyfiyyət dəyişiklikləri yaradıb

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclasında

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, eləcə də AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların direktorları və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin rektoru professor Ədalət Muradova "AMEA-nın Əziz Səncər döş nişanı" təqdim edilib.

İclasda müzakirə edilən ilk məsələ Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında turizmin inkişafına dair 2026-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 20 avqust 2026-cı il tarixli Sərəncamının icrasından irəli gələn vəzifələr haqqında olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Dövlət Proqramında Azərbaycanın zəngin tarixi-mədəni irsi, etnoqrafik müxtəlifliyi, qədim yaşayış məntəqələri və beynəlxalq ticarət yollarının mədəni turizm növünün inkişafı üçün geniş potensiala malik olduğu vurğulanır, bu istiqamətdə "Böyük İpək Yolu" turizm məhsulunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi, maddi və qeyri-maddi mədəni irs elementləri əsasında interaktiv turizm təcrübəsinə əsaslanan mədəni turizm məhsullarının yaradılması və təbliğ edilməsi nəzərdə tutulur.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Dövlət Proqramının Tədbirlər Planında "Böyük İpək Yolu" turizm məhsulunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində "Böyük İpək Yolu" turizm marşrutunun məzmununun hazırlanması, təsdiq edilməsi və beynəlxalq tərəfdaşlarla əməkdaşlığın qurulması, "Böyük İpək Yolu" ilə əlaqədar turizm təcrübə məhsullarının yaradılması, turizm sənayesi və beynəlxalq tərəfdaşlar üçün məlumatlandırma tədbirinin keçirilməsi nəzərdə tutulub və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası bu tədbirin icraçı qurumlarından biri kimi müəyyən edilib.

Həmçinin "Milli dadlar" elektron qastronomiya portalının təkmilləşdirilməsi çərçivəsində Azərbaycanın milli mətbəx irsinin elektron portalda toplanılması və sistemləşdirilməsi, portalda olan məlumatların beynəlxalq axtarış və süni intellekt sistemlərinə inteqrasiyası, portalın beynəlxalq və yerli arenada təbliğ edilməsi planlaşdırılır və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası bu tədbirin iştirakçı qurumlarından biri kimi müəyyən olunub.

Bundan əlavə, Dövlət Proqramında tədqiqat layihələrinin dəstəklənməsi mexanizminin tətbiqi üzrə analitik məhsulların və tədqiqatların istiqamətlərinin müəyyən edilməsi, tədqiqatların təşviqi mexanizminə dair təkliflərin hazırlanması, təşviq mexanizminin tətbiqi yolu ilə analitik məhsulun hazırlanması, tədqiqatın aparılması və dəstəklənməsi də nəzərdə tutulub və AMEA bu tədbirin də iştirakçı qurumlarından biri kimi müəyyənləşdirilib.

Dövlət Proqramının qəbulunun Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bu sahəyə verdiyi diqqətin, önəmin xüsusi bir ifadəsi olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli həmçinin bildirib ki, Azərbaycanda turizm sahəsinin, sosial-mədəni sahənin vacib sahələrindən biri kimi inkişafında Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın da xüsusi rolu qeyd olunmalıdır.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Dövlət Turizm Agentliyi ilə geniş əməkdaşlıq əlaqələri olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli birgə hazırlanmış "Milli dadlar" layihəsinin və eyniadlı onlayn platformanın ilk təqdimat mərasiminin ötən il Rəyasət Heyətində keçirildiyini diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, mədəniyyətimizin ayrılmaz hissəsi olan zəngin milli mətbəx irsimizin qorunması, sistemli şəkildə öyrənilməsi, dünyaya təbliği və gələcək nəsillərə ötürülməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır və bununla bağlı AMEA-nın Tarix və Etnologiya, həmçinin Folklor institutlarında mühüm tədqiqatlar aparılır.

Akademik İsa Həbibbəyli maddi-mədəni irsimizin qorunması, yeni turizm marşrutlarının müəyyən edilməsi məqsədilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Dövlət Turizm Agentliyi arasında arxeoloji qazıntılara dair birgə əməkdaşlıq əlaqələrinin mövcud olduğunu və bu istiqamətdə tədqiqatların ildən-ilə genişləndiyini söyləyib.

"Hesab edirəm ki, Dövlət Turizm Agentliyi ilə bir yerdə cənab Prezidentin təsdiq elədiyi Dövlət Proqramının icraçısı olmaq həm bizim akademik borcumuzdur, vəzifəmizdir, həm də bizim üçün şərəfdir. Eyni zamanda bu bizim Turizm Agentliyi ilə indiyə qədər olan əlaqələrimizi daha da genişləndirməyə kömək edəcək. Biz ölkəmizdə turizmin inkişafına elmin dəstəyini təmin edəcəyik. İnanıram ki, bizim birgə fəaliyyətimiz həm Dövlət Turizm Agentliyi üçün, həm də ölkəmizdə arxeologiyanın, mətbəx mədəniyyətinin, folklorun, tarixin öyrənilib inkişaf etməsinə, qarşılıqlı əməkdaşlığa öz töhfəsini verəcəkdir", - deyə akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb.

Dövlət Turizm Agentliyinin aparat rəhbəri Kənan Əliyev isə çıxışında qeyd edib ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə bu günə qədər müxtəlif istiqamətlərdə birgə fəaliyyətlər icra olunub və alimlərimizin akademik rəyi, elmi araşdırmaların gücü həmişə öz sözünü deyib. O bildirib ki, Dövlət Proqramı çərçivəsində Dövlət Turizm Agentliyi ilə Akademiya 3 əsas istiqamət üzrə çalışacaqdır.

İclasda AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının təklifləri əsasında AMEA-nın Tədbirlər planının hazırlanması qərara alınıb və müvafiq tapşırıqlar verilib.

Daha sonra iclasda Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq imicinə, tarixinə və mədəniyyətinə qarşı aparılan mənfi təbliğatın qarşısının alınması və neytrallaşdırılmasına dair Fəaliyyət Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 31 iyul 2026-cı il tarixli Sərəncamının icrasından irəli gələn vəzifələr haqqında müzakirələr aparılıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Fəaliyyət Planında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Azərbaycan mədəni irsinin xarici ölkələrdə araşdırılması və müasir rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi ilə sistemləşdirilməsi, diplomatik kommunikasiya materiallarının elmi təminatı, Azərbaycan tarixi və mədəniyyəti ilə bağlı yanlış məlumatların düzəldilməsi, eləcə də xarici tədqiqatçılar tərəfindən Azərbaycanşünaslıq istiqamətində elmi araşdırmaların təşviqi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsində iştirakı nəzərdə tutulub. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Fəaliyyət Planının bir sıra bəndləri üzrə iştirakçı qurumlardan biri kimi müəyyən edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, müxtəlif dövrlərdə beynəlxalq müstəvidə mədəniyyətimizə, musiqimizə, milli mətbəximizə sahib çıxılmağa çalışılıb və hər zaman Akademiya, alimlərimiz onlara tutarlı cavab verib.

AMEA rəhbəri sözügedən sənədin vacibliyinə diqqət çəkib, Akademiyanın elmi müəssisə və təşkilatlarının rəhbərlərinə görüləcək işlərə dair konkret təkliflərini Rəyasət Heyətinə təqdim etmələrini tapşırıb.

Daha sonra AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan Respublikasına səfərinin yekunları haqqında məlumat verib. AMEA rəhbəri qeyd edib ki, Azərbaycan və Bolqarıstan Elmlər Akademiyaları arasında elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi və birgə elmi tədqiqatların həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi məqsədilə Bolqarıstana səfəri çərçivəsində Bolqarıstan EA-nın prezidenti müxbir üzv Evelina Slavçeva və həmin akademik qurumun Rəyasət Heyətinin üzvləri ilə görüşüb. Görüşdə memarlıq, arxeologiya, etnologiya, folklor, incəsənət tarixi və digər humanitar sahələrdə birgə işlərin həyata keçirilməsinin zəruriliyi vurğulanıb.

Səfər zamanı Azərbaycan və Bolqarıstan Elmlər Akademiyalarının ortaq layihəsi kimi AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu, Folklor İnstitutu və Şəki Regional Elmi Mərkəzi tərəfindən hazırlanmış "Qabrovo yumoru və Şəki gülüşü" kitabı Bolqarıstan EA Rəyasət Heyətinin üzvlərinə, eləcə də Ədəbi Tədqiqatlar İnstitutuna və Etnologiya və Folklor İnstitutuna təqdim olunub.

AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən qeyd olunan məsələ ilə bağlı müvafiq tapşırıqlar verilib.

İclasda müzakirə edilən növbəti məsələ AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının, regional elmi bölmə və mərkəzlərinin 2026-cı ilin birinci yarısı üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinə dair yarımillik hesabatların nəticələri haqqında olub. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, 10 iyun - 3 iyul 2026-cı il tarixlərində AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında, regional elmi bölmə və mərkəzlərdə 2026-cı ilin birinci yarısında aparılmış elmi-tədqiqat işlərinin, həmçinin elmi-təşkilati fəaliyyətin yekunlarına dair yarımillik hesabatların müzakirəsi keçirilib. Elmi müəssisə və təşkilatların hesabat iclaslarında AMEA Rəyasət Heyəti aparatının məsul əməkdaşları da iştirak ediblər. Hesabat iclaslarının nəticələrinə dair AMEA-nın müvafiq elmi bölmələrində müzakirələr aparılıb, qərarlar qəbul olunub, növbəti yarımillik fəaliyyət üçün elmi müəssisə və təşkilatlara tövsiyə və tapşırıqlar verilib.

Daha sonra AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri AMEA-nın 2026-cı ilin birinci yarısı üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin nəticələrinə dair "İslahatların keyfiyyət dəyişikliklərinə keçidi: institusional yenilənmə, elmi məzmun, beynəlxalq görünürlük" mövzusunda hesabatı təqdim edib.

O qeyd edib ki, 2026-cı ilin birinci yarısının nəticələrində əsas diqqət ayrı-ayrı kəmiyyət göstəricilərinin mexaniki artımına deyil, AMEA-da aparılan islahatların elmi fəaliyyətin məzmununda yaratdığı keyfiyyət dəyişikliklərinə yönəldilmişdir. Sərxan Xavəri diqqətə çatdırıb ki, hesabat dövründə 1011 məqalə (367-si xaricdə), 594 tezis, konfrans materialı, 107 kitab, 73 monoqrafiya çap olunub, 90 beynəlxalq tədbir keçirilib. 2025-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2026-cı ilin ilk altı ayında "Web of Science" və "Scopus" bazalarında indekslənən məqalələrin sayı artaraq 47-yə yüksəlib.

Müəssisələr üzrə statistik göstəriciləri təqdim edən filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri bildirib ki, elmi müəssisələrin fəaliyyət profilləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir - bir müəssisə monoqrafik tədqiqatlarda, digəri məqalə nəşrində, başqa biri beynəlxalq indeksli nəşrlərdə, digəri isə elmi kadr hazırlığında daha yüksək fəallıq göstərir. Onun sözlərinə görə, elmi fəaliyyətin qiymətləndirilməsində kəmiyyət göstəricilərindən keyfiyyət, beynəlxalq görünürlük və elmi təsir göstəricilərinə keçidin gücləndirilməsi zəruridir.

Şöbə müdiri vurğulayıb ki, 2026-cı ilin birinci yarısının nəticələri AMEA-da son illərdə həyata keçirilən islahatların elmi fəaliyyətin strukturunda və məzmununda tədricən keyfiyyət dəyişiklikləri yaratdığını göstərir. AMEA-nın 4 illik fəaliyyəti nəticəsində cəmiyyətdə humanitar diskurs mühüm paradiqmalardan birinə çevrilib, dövlət siyasətinin formalaşmasında və ideoloji diskursun normativləşməsində mühüm rola malik olub.

Alim, həmçinin çıxışında WoS/Scopus nəşrlərinin genişləndirilməsi, beynəlxalq elmi görünürlüyün artırılması, elmmetrik qiymətləndirmənin gücləndirilməsi, uğurlu təcrübənin öyrənilməsi və zəif göstəricilərin ayrıca təhlili kimi təkliflərini səsləndirib.

Rəyasət Heyətinin qərarı ilə AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında, regional elmi bölmə və mərkəzlərində 2026-cı ilin birinci yarısı üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətə dair hesabatların nəticələri təsdiq olunub və müvafiq tapşırıqlar verilib.

İclasda, o cümlədən AMEA əməkdaşlarına 2026-cı ilin birinci yarısı üzrə impakt faktorlu jurnallarda nəşr olunan məqalələrə görə mükafatların verilməsi məsələsinə baxılıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, son illərdə AMEA-da çalışan alim və mütəxəssislərin beynəlxalq elmmetrik bazalarda indekslənən, yüksək reytinqli elmi jurnallarda nəşr fəallığının artırılmasını stimullaşdırmağa hesablanmış məqsədyönlü fəaliyyət nəticəsində impakt faktorlu ("Web of Science" və "Scopus") jurnallarda çap olunan məqalələrin sayı ötən illərlə müqayisədə kəskin artıb. AMEA rəhbəri mükafatlandırma mexanizminin bu prosesdə alimləri stimullaşdırmaqla yanaşı, onları qlobal elmi informasiya resurslarına və elektron elmmetrik bazalara çıxışa təşviq etdiyini bildirib.

Daha sonra AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri "AMEA əməkdaşlarının 2026-cı ilin birinci yarısında "Web of Science" və "Scopus" bazalarında indekslənən elmi nəşrlərinin vəziyyəti və əsas tendensiyalar" mövzusunda məruzəsini təqdim edib. Məruzəçi bildirib ki, 2024-cü ildən start götürən institusional reformalar və tətbiq edilən stimullaşdırma mexanizmləri artıq ölçülə bilən mühüm elmi nəticələrə gətirib çıxarıb.

Sərxan Xavəri vurğulayıb ki, 2025-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2026-cı ilin ilk altı ayında beynəlxalq bazalarda indekslənən elmi işlərin sayında kəskin artım müşahidə olunub. Bu artım yalnız kəmiyyət göstəricisi olmayıb, prosesin institusional miqyasda genişlənməsinin bariz nümunəsidir. Belə ki, beynəlxalq bazalarda təmsil olunan AMEA strukturlarının sayı iki dəfə artıb.

Sərxan Xavəri çıxışının sonunda qeyd edib ki, əldə olunan nəticələr son məqsəd deyil, yeni keyfiyyət mərhələsinin başlanğıcıdır. Qarşıda duran əsas strateji vəzifələr nəşr fəallığının bütün AMEA strukturları üzrə balanslaşdırılması, kvartil və istinad göstəricilərinin yüksəldilməsi, eləcə də beynəlxalq elmi təsirin daha da gücləndirilməsindən ibarətdir.

Rəyasət Heyəti tərəfindən AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının əməkdaşlarının 2026-cı ilin birinci yarısı üzrə "Web of Science" və "Scopus" bazasında indekslənən jurnallarında dərc olunmuş məqalələrinin siyahısı təsdiq edilib və onların hər birinin mükafatlandırılması qərara alınıb.

(davamı 3-cü səhifədə)

AMEA-da keçirilən islahatlar elmi fəaliyyətin strukturunda və məzmununda keyfiyyət dəyişiklikləri yaradıb

(əvvəli 2-ci səhifə)

İclasda, o cümlədən AMEA-nın Gəncə Bölməsinin fəaliyyətinin optimallaşdırılması haqqında məsələyə də baxılıb. Bölmənin tərkibindəki Humanitar Tədqiqatlar İnstitutu ilə Diyarşünaslıq İnstitutunun birləşdirilərək daxili imkanlar və mövcud ştat vahidləri hesabına Humanitar Elmlər və Diyarşünaslıq İnstitutunun yaradılması məqsədəuyğun hesab edilib.

Rəyasət Heyəti tərəfindən sözügedən məsələ ilə bağlı müvafiq qərar verilib.

İclasda müzakirə edilən növbəti məsələ AMEA-nın gənc alimlərinin ilk dəfə respublika konfransının keçirilməsi haqqında olub. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında çalışan gənc alim və mütəxəssislərin əldə etdikləri elmi nəticələrin ümumiləşdirilməsi və elmi ictimaiyyətə təqdim olunması, müxtəlif elm sahələrində fəaliyyət göstərən gənc tədqiqatçılar arasında elmi kommunikasiyanın genişləndirilməsi, multidissiplinar əməkdaşlıq imkanlarının yaradılması, perspektivli tədqiqat istiqamətlərinin və yeni elmi təşəbbüslərin müəyyənləşdirilməsi, gənc alimlərin müasir elmi çağırışlara münasibətinin öyrənilməsi baxımından onların vahid elmi platformada bir araya gətirilməsinə ehtiyac vardır.

Akademik İsa Həbibbəyli ilk dəfə keçiriləcək konfransın gənc alimlərin elmi yaradıcılığının stimullaşdırılması, onların əldə etdikləri mühüm nəticələrin elmi ictimaiyyətə təqdim edilməsi, elmi fikir və təcrübə mübadiləsinin genişləndirilməsi, yeni elmi əməkdaşlıqların formalaşdırılması və AMEA-da həyata keçirilən yeniləşmə prosesində elmi gəncliyin rolunun daha da artırılması məqsədi daşıyır.

İclasda konfransın dekabr ayında keçirilməsi qərara alınıb və Təşkilat komitəsi yaradılıb.

Həmçinin iclasda AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin və AMEA Rəyasət Heyətinin birgə təşkilatçılığı ilə "Azərbaycanda seysmoloji elmin inkişafı: proqnozlaşdırmadan akademik tədqiqatlaradək" respublika elmi konfransının keçirilməsi məsələsinə də baxılıb.

Məsələ ilə bağlı məlumat verən Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli elmi konfransın əsas məqsədinin Azərbaycanda aparılan müasir seysmoloji tədqiqatların nəticələrini elmi ictimaiyyətə təqdim etmək, müsair və aktual tədqiqat istiqamətlərini müəyyənləşdirmək, müxtəlif elm sahələri arasında fənlərarası tədqiqatların genişləndirilməsinə təkan vermək olduğunu bildirib.

AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən 20 oktyabr 2026-cı il tarixində sözügedən konfransın keçirilməsi qərara alınıb.

İclasda, həmçinin AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsində daxili imkanlar və mövcud ştat vahidləri hesabına Sosial media sektorunun yaradılması, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elmi irs şöbəsinin Rəqəmsal arxiv sektorunun adının dəyişdirilərək Rəqəmsal arxiv və bərpa sektoru adlandırılması, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elmin populyarlaşdırılması şöbəsinin Əsasnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında qərarlar qəbul olunub.

Daha sonra iclasda bir sıra kadr məsələlərinə baxılıb. Filologiya elmləri doktoru Abid Tahirlinin AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Məmməd Əliyevin Ədəbiyyat İnstitutunun Türk xalqları ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Zakirə Əliyevanın Ədəbiyyat İnstitutunun Rəqəmsal ədəbiyyatşünaslıq və süni intellekt şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Nərgiz Hacıyevanın AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Müasir Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Elçin İsmayılovun Dilçilik İnstitutunun Onomastika şöbəsinin müdiri, Vəfa Atayevanın AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin elmi işlər və rəqəmsal inkişaf üzrə direktor müavini, Ayşən Salmanovanın isə Şəki Regional Elmi Mərkəzinin elmi katibi vəzifəsinə təsdiq edilməsi haqqında qərarlar qəbul olunub.

Rəyasət Heyətinin iclasında, o cümlədən AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanovun 80, AMEA-nın müxbir üzvü Əsgər Abdullayevin isə 100 illiyi haqqında qərarlar qəbul edilib.

İclasda qeyd olunan məsələlər ətrafında akademik Rasim Əliquliyev, akademik Arif Həşimov, AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Esmira Əlirzayeva, tarix elmləri doktoru Zemfira Hacıyeva, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyev, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elçin İsmayılov və başqaları çıxış edərək fikir və təkliflərini səsləndiriblər.

Görkəmli şərqşünas alim Aida İmanquliyevanın xatirəsi yad edilib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli və akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun kollektivi sentyabrın 19-da XX əsrdə Azərbaycanın dünya elminə bəxş etdiyi görkəmli simalardan biri - şərqşünas alim, pedaqoq, filologiya elmləri doktoru, professor Aida İmanquliyevanın məzarını ziyarət edib, xatirəsini dərin ehtiramla anıb, məzarı önünə əklil və gül dəstələri qoyublar.

Anım mərasimində çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan şərqşünaslığında ərəbşünaslıq sahəsinin çox inkişaf etdiyini bildirərək, bu sahədə ədəbiyyatşünaslığın əsasının görkəmli şərqşünas alim, professor Aida İmanquliyeva tərəfindən qoyulduğunu deyib. Akademik İsa Həbibbəyli bu sahənin inkişafında Aida xanımın xidmətlərinin əvəzsiz olduğunu, onun Azərbaycan ərəbşünaslığında bir məktəb yaratdığını, mühacirət ədəbiyyatının tədqiqində yeni bir yol açdığını qeyd edib. AMEA rəhbəri bu gün Aida İmanquliyeva məktəbinin davamçılarının bu yolu davam etdirdiyini, Şərqşünaslıq İnstitutunda, Ədəbiyyat İnstitutunda, eləcə də ölkəmizin digər elm və təhsil müəssisələrində ərəb məhcər ədəbiyyatına dair tədqiqatlar aparıldığını, dissertasiyalar, məqalələr yazıldığını, kitablar nəşr edildiyini vurğulayıb.

AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru akademik Gövhər Baxşəliyeva 34 il öncə sentyabrın 19-da dünyasını dəyişmiş görkəmli alim Aida İmanquliyevanın Azərbaycan Şərqşünaslıq elminin inkişafında silinməz izlər qoyduğunu, dəyərli əsərləri ilə dünya ərəbşünaslığına böyük töhfələr verdiyini söyləyib. O, Aida İmanquliyavanın ərəb-Qərb ədəbiyyatlarının qarşılıqlı əlaqələrini və təsirini öyrənən ilk alimimiz olduğunu qeyd edib. Akademik G.Baxşəliyeva Aida İmanquliyevanın Şərqşünaslıq İnstitutuna rəhbərlik etdiyi dövrdə bacarıqlı elm təşkilatçısı kimi də özünü göstərdiyini bildirib. G.Baxşəliyeva Aida İmanquliyevanın itkisinin şərqşünaslarımız üçün çox ağır olduğunu, alimlərimizin onun əziz xatirəsini daim uca tutduqlarını deyib.

Şərqşünaslıq İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ruhəngiz Cümşüdlü, Yazılı abidələrin tədqiqi və nəşri şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru, professor Mehdi Kazımov və başqaları Aida İmanquliyevanın dəyərli elmi fəaliyyətindən bəhs edib, onun gənc şərqşünaslara göstərdiyi qayğıdan danışıblar.

Çin Sosial Elmlər Akademiyasının nümayəndə heyəti ilə görüş

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli ölkəmizdə səfərdə olan Çin Sosial Elmlər Akademiyasının nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli son illərdə Azərbaycanla Çin arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldiyini, bütün sahələrdə olduğu kimi, elm istiqamətində də münasibətlərin sürətlə inkişaf etdiyini söyləyib. Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti, həmçinin Akademiyanın elmi-tədqiqat müəssisələri Çinin bir sıra elmi qurumları və ali təhsil müəssisələri ilə sıx əməkdaşlıq edir.

AMEA rəhbəri diqqətə çatdırıb ki, Çin Sosial Elmlər Akademiyası ilə 2012-ci ildə imzalanmış əməkdaşlıq haqqında memorandumun bəndləri artıq icra olunub və qurumlarımız arasında ikili əlaqələrimizdə yeni istiqamətlər meydana çıxıb. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, AMEA ilə Çin Sosial Elmlər Akademiyası arasında əməkdaşlıq memorandumunun müasir dövrün çağırışları əsasında yenilənməsi zərurəti meydana çıxıb. AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Çin Tədqiqatları Mərkəzinin fəaliyyət göstərdiyini, "Azərbaycan ədəbiyyatında Çin mənşəli arxetip və obrazlar" mövzusunda dissertasiya işi müdafiə edildiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, bu gün Ədəbiyyat İnstitutunda Çin şair və yazıçılarının sovet dövründən indiyədək Azərbaycan haqqında yazdıqları əsərləri toplanılıb və artıq çap ərəfəsindədir.

Görüşdə çıxış edən Çin Sosial Elmlər Akademiyasının Rusiya, Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya Araşdırmaları İnstitutunun Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı üzrə Tədqiqat Mərkəzinin baş katibinin müavini Yang Jin də Azərbaycan-Çin əməkdaşlığının sürətlə inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb, elm sahəsində birgə əməkdaşlıq üzrə mühüm elmi nəticələrin əldə olunduğunu deyib. O, 2012-ci ildə ilk dəfə Azərbaycana gəldiyini, həmin vaxtdan indiyədək xeyli inkişafın şahidi olduğunu vurğulayaraq ölkəmizlə bağlı geniş həcmli kitab yazdığını diqqətə çatdırıb, burada elmi əlaqələrə də yer verdiyini deyib. Yang Jin AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin təkliflərini Çin Sosial Elmlər Akademiyasının prezidentinə çatdıracağını bildirib.

Görüş zamanı ikitərəfli elmi əməkdaşlıq məsələləri üzrə fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonda qarşılıqlı olaraq kitab və xatirə hədiyyələri təqdim edilib.

Görüşdə Çin Sosial Elmlər Akademiyasının Universitetinin magistrantları Zhou Luping və Lin Hexi də iştirak ediblər.

Bütün strateji hədəflər reallığa çevrilir

Sentyabrın 18-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Yasamal rayon təşkilatının XII konfransı keçirilib.

Əvvəlcə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin büstü ziyarət edilib, önünə gül dəstələri düzülüb.

Tədbirdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla anılıb. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Konfransda YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. Hesabat dövründə YAP Yasamal rayon təşkilatının fəaliyyəti, ərazi partiya təşkilatları ilə qarşılıqlı əməkdaşlığın və koordinasiyanın gücləndirilməsi istiqamətində görülən işlər barədə ətraflı məlumat verilib.

Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətin başçısı Elşad Həsənov partiyanın ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edərək xalqa layiqli xidmət nümunəsi yaratdığını deyib. O qeyd edib ki, Azərbaycan xalqı Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşərək həyata keçirilən siyasəti dəstəkləyir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, müstəqil Azərbaycan dövləti mühüm siyasi-ideoloji və iqtisadi-mədəni təməllər üzərində inkişaf edərək yeni hədəflərə doğru inamla irəliləyir. Sarsılmaz təməllərə söykənən xalq-iqtidar birliyi davamlı uğurların əsasıdır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin rektoru Gülçöhrə Məmmədova vurğulayıb ki, ardıcıl nailiyyətlər qazanan müasir Azərbaycanın inkişafı davamlı, dinamik və hərtərəfli xarakter alıb. O əminlikdə qeyd edib ki, Azərbaycan Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni möhtəşəm uğurlar qazanacaq, öz qüdrətini daha da artıracaq.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü Misir Mərdanov qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi bütün strateji hədəflər reallığa çevrilir. Prezident İlham Əliyevin məqsədyönlü siyasəti ölkənin iqtisadi potensialının, siyasi nüfuzunun artmasını, beynəlxalq mövqeyinin möhkəmlənməsini, milli həmrəyliyin güclənməsini təmin edir.

"H.Cavid pr.33a" ünvanı üzrə ərazi partiya təşkilatının sədr müavini, Vətən müharibəsi şəhidi, Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin kapitanı Nurlan Mustafayevin anası Rahilə Ramazanova, Milli Məclisin VI çağırış deputatı Elnur Allahverdiyev, "Z.Xəlilov küç.33" ünvanı üzrə ərazi partiya təşkilatının sədri Zahid Cəfərov Azərbaycanın keyfiyyətcə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyduğunu və yeni reallıqlardan irəli gələn hədəflərin reallaşdırılmasının ölkəmizi yeni zirvələrə yüksəldəcəyini qeyd ediblər.

YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdir müavini Rafael Gülməmmədov Yeni Azərbaycan Partiyasının ümummilli mənafeləri rəhbər tutaraq ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin təminatçısı və dayanıqlı inkişafın aparıcı qüvvəsi kimi çıxış etdiyini deyib.

Konfransda YAP Yasamal rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib və Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII qurultayına nümayəndələr seçilib.

Sonda Yeni Azərbaycan Partiyasının Himni səsləndirilib.

Gəncəsər monastırı ilə əlaqədar Ermənistanda yaradılan qalmaqala dair bəyanat

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası əməkdaşları Gəncəsər monastırı ilə əlaqədar Ermənistanda yaradılan qalmaqala dair bəyanat yayıblar.

Bəyanatı təqdim edirik:

"Son günlərdə Ermənistanda Azərbaycanın Qarabağ ərazisində olan Qafqaz Albaniyası abidələri, xüsusilə də Gəncəsər monastırı ətrafında süni şəkildə yaradılan məqsədyönlü hay-küy tarixi elmi reallıqlarla heç bir əlaqəsi olmayan ucuz və mənasız sensasiya yaratmaq cəhdindən ibarətdir. Əslində isə Gəncəsər monastır kompleksi və onun mühüm tərkib hissəsi olan Gəncəsər monastırı erməni tarixi ilə heç bir əlaqəsi olmayan, Qafqaz Albaniyasına məxsus tarixi abidədir. Bu abidənin Albaniyaya və onun yerli əhalisinə - albanlara məxsus olması təkzibedilməz tarixi-arxeoloji faktlar ilə çoxdan sübuta yetirilib. Bunu təsdiqləyən ən önəmli faktlardan biri Gəncəsər monastırının ermənilərə heç bir aidiyyəti olmayan Qafqaz Albaniyasının tarixi coğrafi ərazisində inşa edilməsidir. Həmin ərazi Qafqaz Albaniyasının dövlətinin əsas vilayətlərindən biri olub, onun tərkibində tarixi inkişaf yolu keçmişdir. Ərəb xilafəti süquta uğradıqdan sonra burada Alban çarlığının hakimiyyəti qismən bərpa olunmuşdur. XII-XIII əsrlərdə bu ərazidə Alban-Xaçın knyazlığı yüksəlmişdir. Bu knyazlığın hökmdarı Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimlərindən olan Həsən Cəlal (1215-1261) olmuşdur. Həsən Cəlal və onun həyat yoldaşı əsli etibarilə məşhur Alban sülaləsi Mehranilər şəcərəsinə mənsubdur. Çar, yaxud mütləq hakim titulu daşıyan Həsən Cəlal dövrün mənbələrində "knyazlar knyazı", "Xaçın ölkəsinin knyazı", "Albaniyanın çarı" və s. kimi titullar ilə adlandırılırdı.

Həsən Cəlalın dövründə Azərbaycanın bu tarixi torpaqlarında iqtisadi, siyasi və mədəni tərəqqi baş vermiş, onun dövrü Alban renessansı kimi xarakterizə olunmuşdur. Gəncəsər monastırı da bu renessansın möhtəşəm nümunəsi kimi inşa edilmişdir.

Gəncəsər monastırında albanlara məxsus bərabərtərəfli xaç işarəsindən istifadə olunmuşdur. Bərabərtərəfli xaç işarəsi albanların möhürü funksiyasını yerinə yetirmişdir. Monastır regionun yerli inşaat materialları ilə tikilmişdir.

Bundan başqa, Qarabağ ərazisindəki əksər abidələrdəki və Gəncəsər monastırındakı epiqrafik yazılar albanlara məxsus olan mətnlərdən ibarətdir. Bu epiqrafik yazılar Gəncəsər monastırının daş kitabəsidir. 1919-cu ildə Petroqradda Gəncəsər monastırının epiqrafik mətnləri haqqında nəşr olunan və elə həmin dövrdə ermənilər tərəfindən məqsədyönlü şəkildə məhv edilən Gəncəsər yazılarına dair kitabda da bu abidələrin albanlara məxsus olduğu təsdiqini tapmışdır. Monastırın üzərindəki freskalar (divar rəsmləri) da bu abidənin alban irsinə aid olduğunu bir daha əyani şəkildə sübut edir.

Ermənilər hələ sovet hökuməti dövründə, sonra isə işğal prosesi zamanında Gəncəsər monastırının erməniləşdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirmişlər. Belə ki, monastırın alban epiqrafik abidələri məhv edilmiş, yaxud sökülərək Ermənistana aparılmış və təhrif edilmiş erməni mətnləri ilə əvəzlənmişdir. Eyni zamanda, Gəncəsər monastırı üzərində olan bərabərtərəfli alban xaçı fərqli formaya malik olan qriqorian xaç işarəsi şəklinə salınmışdır. Monastırın içərisindəki alban katolikoslarına məxsus məzarlara da müdaxilə edilmiş, qəbirlərin ilkin quruluşu dəyişdirilmişdir. Həmçinin işğal dövründə ermənilər bərpa adı ilə Gəncəsər monastırında Ermənistandan gətirilmiş inşaat materiallarından istifadə etməklə abidənin orijinal görkəminə xələl gətirmişlər.

Qafqaz Albaniyası abidələri, o cümlədən Gəncəsər monastırı ilə bağlı elmi və tarixi reallıqlar bunlardan ibarət olduğu halda, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən diplomatların işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfəri zamanı ermənilər tərəfindən edilmiş təhriflərin müşahidə olunmasının Ermənistanda narazılıqlar yaratması əsl həqiqətin ört-basdır edilməsindən başqa bir şey deyildir.

Hesab edirik ki, Gəncəsər monastırı ətrafında Ermənistan tərəfindən qaldırılan qalmaqalın heç bir elmi-tarixi əsası yoxdur və hazırda Azərbaycan dövlətinin meydana qoyduğu sülh gündəliyinə zərbə vurmaq məqsədi daşıyır. Bu təxribat faktı Ermənistanda uzun illərdən bəri Azərbaycanın milli-mənəvi dəyərlərinə, mətbəx nümunələrinə sahib çıxmaq, abidələrimizi süni şəkildə özününküləşdirmək siyasətinin davamından ibarətdir. Bu onu göstərir ki, Ermənistanda uydurma "böyük Ermənistan" xülyasından əl çəkməyən qüvvələr hazırda öz ölkələrində reallıqlara doğru atılmaqda olan addımları da pozmaq niyyətlərini həyata keçirirlər.

Azərbaycan alimləri Gəncəsər monastırı ətrafında Ermənistanda məqsədyönlü olaraq qızışdırılan kampaniyanı qətiyyətlə pisləyir və erməni tərəfini süni və yalan təbliğata deyil, elmi həqiqətlərə obyektiv yanaşmağa çağırır.

İsa Həbibbəyli, AMEA -nın prezidenti, akademik
Gövhər Baxşəliyeva, AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik
İsmayıl Hacıyev, AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik
Teymur Kərimli, AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik
Nərgiz Axundova, akademik
Ərtegin Salamzadə, AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü
Hacıfəxrəddin Səfərli, AMEA-nın müxbir üzvü
Könül Bünyadzadə, AMEA-nın müxbir üzvü
Vəli Baxşəliyev, AMEA-nın müxbir üzvü
Cəfər Qiyasi, AMEA-nın müxbir üzvü
Kərim Şükürov, AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun direktoru, tarix elmləri doktoru, professor
İlham Məmmədzadə, AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru, fəlsəfə elmləri doktoru, professor
Fərhad Quliyev, AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Kübra Əliyeva, sənətşünaslıq doktoru, professor
Qafar Cəbiyev, tarix elmləri doktoru, professor
Əliağa Məmmədli, antropologiya elmləri doktoru, professor
Allahverdi Əlimirzəyev, tarix elmləri doktoru, dosent
Ramil Ağayev, tarix elmləri doktoru, dosent
Rahibə Əliyeva, memarlıq doktoru
Natiq Alışov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Təvəkkül Əliyev, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Taleh Əliyev, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Telman İbrahimov, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Ellada Bəkirova, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Vaqif Əsədov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Ülviyyə Hacıyeva, tarix üzrə fəlsəfə doktoru
Gülanə Əliyeva, tarix üzrə fəlsəfə doktoru".

Azərbaycanın Qarabağ ərazisində Alban abidələri: tarixi reallıq və erməni saxtakarlığı

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında "Azərbaycanın Qarabağ ərazisində Alban abidələri: tarixi reallıq və erməni saxtakarlığı" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Konfransı giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli tədbirin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Akademik qeyd edib ki, ermənilərin abidələr üzərindəki cızmaqara yazılarını qədim dövrlərə aid kimi qələmə vermək cəhdləri aydın şəkildə göstərir ki, onlar təkcə qədim tarixi deyil, yaxın keçmişi də saxtalaşdırmaq yolu tutublar: "Tarixi abidələrə süni şəkildə kobud müdaxilələr edilir, onların üzərinə yalançı kitabələr həkk olunur. Əsl tarixi kitabələr isə vaxtilə oğurlanaraq İrəvana aparılıb, dəyişdirilib və abidələrin həqiqi mətnləri təhrifə məruz qoyulub. Hətta son dövrlərdə də bu abidələri qəsdən zədələyərək guya erməni irsinə aid olması barədə yalan təsəvvür formalaşdırmağa çalışırlar. Bütün bunlar Qafqaz Albaniyası tarixinə yönəlmiş əsassız erməni iddialarının və tarixi saxtakarlığın növbəti bariz nümunəsidir".

Akademik İsa Həbibbəyli torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən sonra AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu tərəfindən arxeoloji ekspedisiyaların təşkil olunduğunu, ərazidə genişmiqyaslı qazıntı işlərinə başlanıldığını, alimlərimiz müstəqillik dövrünün tələblərinə uyğun olaraq Alban abidələrini yenidən dərindən və elmi əsaslarla tədqiq etdiklərini bildirib: "Məhz bu elmi həqiqətlərin üzə çıxarılması Ermənistan tərəfini ciddi şəkildə narahat edir. Bu səbəbdən erməni saxtakarlığı yenidən fəallaşıb, son vaxtlar azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazisindəki qədim Alban abidələrini özününküləşdirmək məqsədilə beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmağa yönələn süni və əsassız iddialar irəli sürürlər".

Akademik bildirib ki, yaranmış vəziyyət alimlərimizin qarşısına mühüm və təxirəsalınmaz vəzifələr qoyur. Bu vəzifələr qaldırılan hər bir əsassız iddiaya operativ, qətiyyətli cavab vermək və Akademiyada Qafqaz Albaniyasına dair sistemli, fundamental tədqiqatları daha da dərinləşdirmək kimi məsələləri əhatə edir.

AMEA rəhbəri onu da bildirib ki, hazırda Akademiyanın həm Tarix və Etnologiya İnstitutunda, həm də Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda Qafqaz Albaniyası üzrə ixtisaslaşmış şöbələr fəaliyyət göstərir. Bununla yanaşı, bir müddət öncə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin təşkilatçılığı, Tarix və Etnologiya İnstitutunun təşəbbüsü ilə qədim Alban dilinin tədrisi üzrə onlayn dərslər təşkil edilib. Bu cür təşəbbüslər yeni nəsillərə tarixi mədəniyyətimizin əsl köklərini dərindən öyrətmək və elmi həqiqətləri qorumaq baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Ermənistan tərəfinin Azərbaycan ərazisində olan Qafqaz Albaniyası abidələrinə dair irəli sürdükləri iddiaları qətiyyətlə pisləyir və bu səsələnən fikirləri qeyri-elmi, tarixə əsaslanmayan fikirlər kimi rədd edirik.

Sonra Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev "Azərbaycanın Qarabağ-Zəngəzur abidələrinin ermənilər tərəfindən saxtalaşdırılması cəhdləri və tarixi reallıqlar" mövzusunda çıxış edib. Alim Qarabağ və Zəngəzur ərazilərindəki tarix-mədəniyyət abidələrinin tədqiqi zamanı əldə olunan arxeoloji materialların obyektiv şəkildə öyrənilməsi istiqamətində görülən işlərdən bəhs edib.

Fərhad Quliyev qeyd edib ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun işğaldan azad olunmasından dərhal sonra ərazidə fəaliyyətə başlayan arxeoloji ekspedisiyalar ilkin nəticələrini və erməni işğalçılarının Azərbaycan abidələrinə münasibətdə törətdiyi cinayətlərin təsnifatını ictimaiyyətə təqdim ediblər.

Alim vurğulayıb ki, Azərbaycan arxeoloqları artıq Xocavənd, Kəlbəcər və Ağdərə rayonlarında geniş tədqiqatlara başlayıblar. Xüsusilə Xocavənd rayonunun Tuğ kəndində yerləşən Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunda Alban knyazlarının saray kompleksində, həmçinin ərazidəki 2 və 3 nömrəli qədim Alban xristian abidələrində, Hadrut və Çanaqçı kəndlərində aparılan arxeoloji qazıntılar erməni yalanlarını elmi dəlillərlə ifşa etməyə imkan verir.

AMEA A.A. Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun Atropatena-Albaniya (Qafqaz) tarixi şöbəsinin müdiri, tarix elmləri doktoru, dosent Ramil Ağayev "Qafqaz Albaniyasının maddi-mədəni irsinə dair" mövzusunda təqdimatında Qafqaz Albaniyası dövlətinin xristianlıq irsi, Alban və erməni kilsələri arasındakı fundamental teoloji fərqlər, eləcə də erməni tarixçilərinin öz mənbələrində gizlədə bilmədikləri tarixi həqiqətlərə dair faktları diqqətə çatdırıb.

Məruzəçi bildirib ki, tarixi salnamələrdə, o cümlədən Musa Kalankatuklunun əsərində albanların xristianlığı ermənilərdən əsrlər öncə qəbul etdiyi faktlarla təsdiqlənir. Eyni zamanda kilsələrin etiqad baxımından tam fərqli cərəyanlara mənsub olduğu vurğulanır. Alim ermənilərin Qarabağ və Naxçıvan abidələrini təkcə yazı və əlifba vasitəsilə mənimsəmə cəhdlərinin beynəlxalq elmi prinsiplərə zidd olduğunu qeyd edib.

Daha sonra Tarix və Etnologiya İnstitutunun Azərbaycanın qədim dövr tarixi şöbəsinin müdiri Ramin Əlizadə "Müasir Ermənistanda kulturosid siyasəti və Qafqaz Albaniyası" adlı məruzəsində bildirib ki, Qafqaz Albaniyasının tədqiq edilməsində ən mühüm yanlışlıq bu dövlətin qədim tarixinin və mədəniyyətinin müasir sərhədlər kontekstində araşdırılmasıdır: "Bu yanaşma SSRİ dövründə erməni əsilli tədqiqatçıların albanşünaslığa vurduğu ən böyük zərbədir. Qədim tarixi müasir sərhədlər daxilində öyrənmək əslində onu təhrif etmək və saxtalaşdırmaq deməkdir. Halbuki həm arxeoloji qazıntılar nəticəsində aşkar edilmiş artefaktlar, yerüstü tarixi-mədəni və dini abidələr, həm də yazılı mənbələrdə əks olunmuş məlumatlar bu saxtakarlığı ifşa edir".

Alim bildirilib ki, Türkiyə Cümhuriyyətinin Van şəhəri yaxınlığında, qədim qaya üzərində 200-ə yaxın kitabə mövcuddur ki, səfərimiz zamanı bu kitabələrdə urartu dilində yazıların olduğunu gördük: "Qayaüstü yazının yerləşdiyi tarixi ərazidə vaxtilə İosif Orbeli və Nikolay Marrın ekspedisiyaları tərəfindən qeydiyyata alınan bu kitabələrin bəzilərini ermənilər sonradan qəsdən zədələyərək izləri itirməyə çalışıblar. Lakin mətnlərin foto-sənədləri və ilkin nəşrləri elmi dövriyyədə qorunub saxlanılır. Bu yazılarda Alban ölkəsi ilə yanaşı, Göyçə gölü hövzəsinə və Qarabağ bölgəsinə aid digər qədim ərazi adları paralel şəkildə sadalanır".

Tədbirdə Tarix və Etnologiya İnstitutunun Şimali Azərbaycanın XIX-XX əsrin əvvəlləri şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ramil Niftəliyev "Qafqaz Alban katolikoslarının Alban kilsələrinin qriqorianlaşdırılmasına qarşı mübarizəsi" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Məruzədə Alban kilsəsinin tarixi inkişafı, Alban katolikoslarının fəaliyyəti və kilsələrin dini-mədəni kimliyinin qorunması istiqamətində aparılan mübarizə tarixinə diqqət çəkilib.

Ramil Niftəliyev qeyd edib ki, "Alban tarixi" salnaməsində yer alan erməni katolikosu Avraamın etirafına görə, Alban patriarx taxtı ermənilərinkindən qat-qat əzəlidir. Bundan əlavə, Alban katolikosluğunun ilkin dini mərkəzləri məhz Azərbaycanın tarixi şəhərləri olan Qəbələ və Çola (Dərbənd) şəhərlərində fəaliyyət göstərib.

Konfransda AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun Təsviri, dekorativ-tətbiqi sənətlər və heraldika şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Telman İbrahimov "Qafqaz Albaniyasının mədəni inkişaf dövrləri" adlı təqdimatında Qafqaz Albaniyasının mədəni inkişafının müxtəlif mərhələlərinə toxunaraq, həmin dövrün memarlıq, təsviri və dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrindən bəhs edib. Məruzəçi qeyd edib ki, Alban heykəltəraşlığı ibtidai dövr, antik dövr və erkən orta əsrlər mərhələlərini əhatə edir. Heykəllərin yaranış fəlsəfəsi animizm, totemizm, qoruyucu və simpatik (bənzərlik) magiya təsəvvürlərinə, erkən orta əsrlərdə isə xristianlıqla yanaşı birbaşa qədim türk dünyagörüşünə bağlıdır.

Alim təqdimatında Mingəçevirdən tapılmış e.ə. VII-VI əsrlər Skif dövrünə aid maral, bala və hücum edən qurd motivinin təxminən iki min il sonra eynilə XIII əsr Şirvan abidələrində də təkrarlandığını nümayiş etdirib. Bildirib ki, bu fakt dövrlərin və dinlərin dəyişməsinə baxmayaraq, Azərbaycan və Qafqaz Albaniyası incəsənətindəki bədii ideyaların köklü və qırılmaz vəhdət təşkil etdiyini təkzibolunmaz şəkildə sübut edir.

Konfransın yekununda AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli elmi konfransın materiallarının nəşr edilməsi, Qafqaz Albaniyası irsinin fundamental əsaslarla tədqiqi və erməni saxtakarlıqlarına qarşı sistemli elmi mübarizənin təşkili məqsədilə Akademiyada kompleks Tədbirlər Planının hazırlanması barədə tapşırıq verib.

Akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, hazırlanacaq sənəddə tədqiqatların müasir dünya elminin tələbləri səviyyəsində qurulması üçün arxeoloji ekspedisiyaların maddi-texniki təchizatının təmin edilməsi məsələsi xüsusi yer almalıdır. Bununla yanaşı, tədqiqatların nəticələrini əks etdirən fundamental elmi əsərlərin nəşrlərinin hazırlanması, bu həqiqətlərin beynəlxalq nüfuzlu jurnallarda dərci və geniş yayılması tədbirlər planının əsas prioritetləri kimi müəyyənləşdiriləlidir.

Cənubi Qafqazın yeni geosiyasi reallıqları və Azərbaycanın regional enerji strategiyası

AMEA -da beynəlxalq elmi konfrans

AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasında Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu və bu institutun Enerji təhlükəsizliyi siyasəti və Gürcüstanşünaslıq şöbəsinin təşkilatçılığı ilə "Əsrin müqaviləsi"nin və "Yeni əsrin müqaviləsi"nin ildönümünə həsr olunmuş "Cənubi Qafqazın yeni geosiyasi reallıqları və Azərbaycanın regional enerji strategiyası" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirilib.

Açılış mərasimində əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub.

Əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş enerji siyasətinin bu gün Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini diqqətə çatdıran AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən danışıb.

Akademik İsa Həbibbəyli Naxçıvanın elektrik şəbəkəsinin Türkiyə ilə əlaqələndirilməsinin muxtar respublikanın ən çətin dövrlərində mühüm əhəmiyyət daşıdığını vurğulayıb. Türkiyə Cümhuriyyətinin həmin dövrdə Naxçıvana elektrik enerjisinin çatdırılması ilə bağlı bütün zəruri addımları operativ şəkildə atdığını qeyd edən alim sonrakı dövrdə həyata keçirilən mühüm tədbirlər nəticəsində Naxçıvanda enerji təminatı ilə bağlı məsələlərin öz həllini tapdığını və muxtar respublikanın qısa müddətdə elektrik enerjisi ixrac edən bölgəyə çevrildiyini vurğulayıb.

AMEA rəhbəri 1994-cü ildən etibarən Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün strateji əsasların yaradıldığını və bunun sonrakı illərdə mühüm nəticələr verdiyini bildirib. Qeyd edib ki, bu gün Azərbaycanın enerji siyasətində ənənəvi enerji ilə yanaşı, bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafına da xüsusi diqqət yetirilir. Müxtəlif bölgələrdə, o cümlədən Abşeronda külək və günəş enerjisi üzrə layihələr həyata keçirilir, müxtəlif ölkələrlə əməkdaşlıq çərçivəsində alternativ enerji mənbələri yaradılır.

AMEA prezidenti Azərbaycanın artıq yalnız ənənəvi enerji resurslarının deyil, həm də bərpa olunan enerji potensialının ixrac yönümlü inkişafına keçdiyini, ölkənin enerji, ərzaq və iqtisadi təhlükəsizliyinin dövlət müstəqilliyinin mühüm şərtlərindən olduğunu vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli Qarabağda yaşıl iqtisadiyyatın tətbiqi və yaşıl enerji zonasının yaradılması istiqamətində görülən işlərə də toxunub. Bildirib ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən bərpa və quruculuq layihələri, yeni yaşayış məntəqələrinin salınması və müasir infrastrukturun yaradılması həmin ərazilərin yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasını təmin edir.

O, həmçinin Azərbaycanın Türkiyə və Gürcüstanla enerji əməkdaşlığının regional əhəmiyyət daşıdığını qeyd edərək bildirib ki, Azərbaycan və Türkiyənin enerji sahəsində əməkdaşlığı, eləcə də Gürcüstanla həyata keçirilən layihələr regionda enerji əlaqələrinin inkişafına mühüm töhfə verir.

Konfransın əhəmiyyətindən bəhs edən akademik İsa Həbibbəyli enerji siyasəti ilə yanaşı, enerji fəlsəfəsi və "yaşıl enerji fəlsəfəsi"nin də elmi müzakirələrə daxil edilməsini mühüm məqam kimi qiymətləndirib.

AMEA-nın müxtəlif elmi müəssisələrində enerji siyasəti, enerji təhlükəsizliyi və "yaşıl enerji" ilə bağlı araşdırmaların aparıldığını deyən alim bu tədqiqatların Azərbaycanın enerji siyasətinin elmi əsaslarının möhkəmləndirilməsinə xidmət etdiyini bildirib.

AMEA prezidenti konfrans çərçivəsində akademiya alimlərinin enerji siyasətinə dair tədqiqatlarının təqdim olunduğu sərginin təşkil edildiyini də diqqətə çatdırıb. O, bu istiqamətdə yeni elmi nəşrlərin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Sonra Azərbaycanın regional enerji siyasətini və enerji layihələrinin inkişafı istiqamətində görülən tədbirləri əks etdirən videoçarx nümayiş olunub.

Daha sonra tədbir işini plenar iclasla davam etdirib. AMEA Rəyasət Heyətinin akademik katibi, "Azərenerji" ASC-nin Azərbaycan Elmi-Tədqiqat və Layihə-Axtarış Energetika İnstitutunun direktoru akademik Arif Həşimov "Böyük gücə və tutuma malik elektrik enerjisi saxlama sistemlərinin tətbiqi dövründə dövlətlərarası elektrik enerjisi mübadiləsinin fəlsəfəsi" adlı məruzə ilə çıxış edib.

Akademik Arif Həşimov bildirib ki, enerji Azərbaycanın yalnız iqtisadi inkişaf vasitəsi deyil, həm də ölkənin geosiyasi mövqeyini möhkəmləndirən strateji resursdur. Enerji resurslarının əhəmiyyəti onların həcmi ilə yanaşı, milli maraqların qorunmasına, geosiyasi təsirin artırılmasına və beynəlxalq münasibətlərdə müstəqil mövqenin təmin olunmasına verdiyi imkanlarla müəyyənləşir.

Məruzəçi Azərbaycanın regional enerji siyasətində yeni mərhələnin enerji istehsalından enerjinin səmərəli idarə edilməsinə, enerji ixracından isə dayanıqlı enerji əlaqələrinin formalaşdırılmasına keçidlə xarakterizə olunduğunu vurğulayıb. Qeyd edib kii, böyük gücə və tutuma malik enerji saxlanc sistemləri bu keçidin mühüm texnoloji və strateji dayaqlarından biridir.

Akademik Arif Həşimov Azərbaycanın regional elektrik enerjisi siyasətində Naxçıvanın roluna da diqqət çəkib. Alim Naxçıvanı Azərbaycan-Türkiyə və daha geniş regional enerji əlaqələrinin mühüm həlqəsi, Cənubi Qafqaz enerji dəhlizlərinin kəsişmə məkanı kimi səciyyələndirib. Əlavə edib ki, Naxçıvan gələcəkdə Mərkəzi Asiya ilə elektrik enerjisi mübadiləsinin genişləndirilməsi baxımından daha böyük regional enerji məkanının tərkib hissəsi kimi nəzərdən keçirilə bilər.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı, professor Elman Nəsirov "Azərbaycan Respublikasının enerji təhlükəsizliyi siyasəti: ənənəvi enerjidən "yaşıl enerji"yə keçid" mövzusunda məruzəsini təqdim edib.

Professor Elman Nəsirov Azərbaycanın enerji siyasətinin əsasının Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu, 1994-cü ildə imzalanan "Əsrin müqaviləsi"nin isə bu strategiyanın mühüm mərhələsi olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, bu strateji kurs Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir və Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması ilə yanaşı, ölkənin beynəlxalq enerji sistemində rolunu da gücləndirir.

Professor Elman Nəsirov Azərbaycanın coğrafi mövqeyi və enerji potensialının ölkəyə həm ənənəvi, həm də yaşıl enerji sahəsində regional və beynəlxalq əməkdaşlığı genişləndirmək üçün mühüm imkanlar yaratdığını vurğulayıb.

Konfransda, həmçinin AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru, prof. İlham Məmmədzadə "Qələbədən sonrakı Cənubi Qafqazın geosiyasi mənzərəsi və reallıqları", Marmara Universitetinin Siyasi elmlər fakültəsi, Beynəlxalq münasibətlər kafedrasının müdiri, prof. Meral Balcı "Azərbaycanda enerji dönüşümü: tranzit və mərkəz ölkə olma siyasətləri", Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin direktoru, f.e.d. Cavid Abdullayev "Azərbaycanda bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin nəzəri və praktik aspektləri" adlı məruzələrlə çıxış ediblər.

Eyni zamanda, Sumqayıt Dövlət Universitetinin prorektoru, t.ü.f.d., dos. Elmar Xəlilovun "Tarixi-siyasi proseslər kontekstində Azərbaycanın Cənubi Qafqazın enerji təhlükəsizliyində rolu", Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, t.e.d. Eynulla Mədətlinin "İsrail-İran, ABŞ-İran qarşıdurmalarının Cənubi Qafqazda yaratdığı çağırışlar və Azərbaycanın mövqeyi", həmin institutun şöbə müdiri, prof. Rəna Mirzəzadənin "Azərbaycanın postmüharibə dövrü hərbi təhlükəsizlik və geostrateji xəttinə siyasi-fəlsəfi baxış (H. Kissincer nəzəri aspektində)" mövzularında məruzələri dinlənilib.

Plenar iclasda Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, prof. Revaz Kavtaradze, Qazi Universitetinin professoru Cengiz Taplamacıoğlu və Çin, CPEC, BRI, dünya siyasəti və Cənubi Qafqaz üzrə regional ekspert Mehmood Ul Hassan Khan da onlayn olaraq çıxış ediblər.

Cavad Cavadlının 100 illiyi münasibətilə nəşr edilmiş kitabın təqdimatı

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında görkəmli şair, jurnalist və yazıçı Cavad Cavadlının 100 illik yubileyi münasibətilə qızı Jalə Cəfərovanın müəllifi olduğu "Nə yaxşı ki, Atam sənsən..." kitabının təqdimatı keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli yazıçı-publisist Cavad Cavadlının 100 illik yubileyinə həsr olunmuş nəşrin təkcə bir övladın atasına olan ehtiramı deyil, bütövlükdə Azərbaycan ziyalılığının, xalqın ədəbi-bədii irsinə olan dərin hörmətinin təzahürü olduğunu diqqətə çatdırıb. Jalə Cəfərovanın müəllifi və tərtibatçısı olduğu kitabın əhəmiyyətini qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli bu əsərin Cavad Cavadlı şəxsiyyətini, onun həqiqətpərəst mövqeyini və səmimiyyətini gerçəkliyi ilə əks etdirdiyini vurğulayıb.

O, kitabda yazıçı-publisist və şair Cavad Cavadlının keşməkeşli həyat yolu, zəngin yaradıcılığı və çoxşaxəli ictimai fəaliyyətinin müxtəlif baxış bucaqlarından işıqlandırıldığını söyləyib. AMEA rəhbəri, həmçinin nəşrdə şairin publisistik irsindən seçmələrin, müasirlərinin, qələm dostlarının xatirələrinin, görkəmli alimlərin elmi təhlillərinin, doğmalarının ürək sözlərinin, eləcə də ədibin ömür yolunu əks etdirən fotosalnamənin yer aldığını diqqətə çatdırıb.

Akademik İsa Həbibbəyli nəşri şairin zəngin mənəvi irsini, vətəndaş mövqeyini, ədəbi şəxsiyyətini və insan kimi böyüklüyünü gələcək nəsillərə çatdırmaq baxımından qiymətli mənbə kimi dəyərləndirib.

AMEA rəhbəri xatırladıb ki, Jalə Cəfərovanın əvvəllər işıq üzü görmüş, böyük rəssam İbrahim Səfərov haqqındakı fundamental kitabı da daxil olmaqla mühüm xidmətləri hər zaman diqqət mərkəzində olub. O, bugünkü kitab təqdimatının öz xüsusi səmimiyyəti, təbiiliyi və yüksək səviyyəsi ilə seçildiyini qeyd edib. Vurğulayıb ki, tədbirdə qardaş Türkiyə Cümhuriyyətindən qonaqların iştirakı iki ölkə arasındakı mədəni və dostluq körpülərinin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Sonra AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi filologiya elmləri doktoru, professor Akif İmanlı çıxış edərək görkəmli şair, jurnalist və yazıçı Cavad Cavadlının həyat və yaradıcılığı, eləcə də onun haqqında toplanmış xatirələr barədə dəyərli fikirlərini bölüşüb.

Professor Akif İmanlı bildirib ki, təqdim edilən kitabda Azərbaycanın əksər görkəmli ziyalılarının Cavad Cavadlı haqqındakı düşüncələri bir araya gətirilib. O, kitabda yer alan akademik İsa Həbibbəylinin yazıçı-publisist Cavad Cavadlı haqqında məqaləsinə diqqət çəkərək, bu tədqiqatın şairin ədəbi irsinin müasir elmi baxış bucağından dərindən təhlili və qiymətləndirilməsi baxımından müstəsna əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb. Bildirib ki, məqalədə şairin həyatı aydın şəkildə şərh olunub, yaradıcılığı tam genişliyi ilə təhlil edilib.

Akif İmanlı, həmçinin Cavad Cavadlı ilə tanışlıq illərindən, şairlə keçirilən unudulmaz görüşlərdən bəhs edib.

Sonra görkəmli ədib Cavad Cavadlının zəngin ömür yolu, yaradıcılığı və mənəvi irsindən bəhs edən sənədli film nümayiş etdirilib.

Tədbirdə, həmçinin Türkiyədən olan qonaqlar - şair-publisist Cahit Günay və natiq, yazıçı, səsləndirmə sənətçisi Arzu Yılmaz Dağdemir çıxış edərək Azərbaycanda olmaqdan məmnunluqlarını ifadə ediblər, iki ölkə arasındakı mədəni əlaqələrin inkişafından söz açıblar. Qonaqlar Cavad Cavadlı irsinin ümumi Türk dünyası üçün böyük mənəvi dəyər kəsb etdiyini vurğulayıb, şairin yaradıcılığından şeirlər səsləndiriblər.

Tərcüməçi, muzeyşünas, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Məhəbbət Mehdiyeva Cavad Cavadlının dərin zəkalı və incə ruhlu bir şəxsiyyət olduğunu vurğulayıb. O, kitabı mütaliə etdikdən sonra Cavad Cavadlını şəxsiyyətini və yaradıcılığını tamamilə yeni bir baxışla, daha dərindən tanıdığını bildirib. Məhəbbət Mehdiyeva ictimaiyyətə təqdim edilən bu nəşrin sadəcə bir kitab deyil, müəllifin atasına olan sonsuz övlad sevgisinin və ehtiramının parlaq nümunəsi olduğunu qeyd edib.

Daha sonra kitabın müəllifi Jalə Cəfərova çıxış edərək atası Cavad Cavadlı haqqında xatirələrini bölüşüb, onun insanpərvər xarakterindən, yaradıcılıq yolundan bəhs edib. O, tədbirin ərsəyə gəlməsində əməyi keçən hər kəsə dərin minnətdarlığını bildirib.

Sonda "Nə yaxşı ki, Atam sənsən..." kitabının imzalanma mərasimi keçirilib.

Türk dünyasının qüruru

Elm tarixində elə şəxsiyyətlər var ki, kəşfləri ilə yeni istiqamətlərə yol açır, öz məktəblərini formalaşdırır və elmə baxışları ilə cəmiyyətin, dövlətin gələcək inkişafına və ictimai düşüncəyə əhəmiyyətli təsir göstərirlər. Nobel mükafatı laureatı, görkəmli biokimyaçı və molekulyar bioloq, türk dünyasının böyük oğlu, professor Aziz Səncər məhz belə alimlərdəndir.

1946-cı il sentyabrın 8-də Türkiyənin Mardin vilayətinin Savur rayonunda dünyaya gəlmiş Aziz Səncərin həyatı bir tərəfdən Anadolu və Mesopotamiyanın sadə mühitindən çıxmış bir gəncin dünya elminin ən nüfuzlu mərkəzlərinə yüksəlişinin, digər tərəfdən isə fundamental elmin insan sağlamlığı ilə bağlı ən mürəkkəb problemlərin həllində oynadığı mühüm rolun parlaq nümunəsidir.

Aziz Səncərin həyat yolunda təhsil həlledici rol oynamışdır. Valideynlərinin elmə və maariflənməyə verdiyi dəyər sonralar gənc Azizin dünyagörüşünün mühüm tərkib hissəsinə çevrilmişdir. 1969-cu ildə İstanbul Universitetinin Tibb fakültəsini bitirən Səncər bir müddət doğma Savurda həkim kimi çalışmışdır. Lakin onu daha çox canlı orqanizmlərdə gedən bioloji proseslər və onların tənzimlənmə mexanizmlərinin öyrənilməsi cəlb edirdi. Aziz Səncər elmi karyera qurmaq məqsədilə getdiyi ABŞ-də ilk illər dil və yeni akademik mühitə uyğunlaşmaqda çətinliklərlə üzləşərək, hətta bir müddət Türkiyəyə qayıtmaq məcburiyyətində qalmışdır. Sonradan yenidən ABŞ-yə dönərək Dallasdakı Texas Universitetində Nobel mükafatçısı Klaud S.Rupertin rəhbərlik etdiyi laboratoriyada tədqiqatlara başlamışdır.

Onun əsas tədqiqat istiqamətlərindən biri DNT-dəki zədələnmələrin bərpasının molekulyar mexanizmlərinin öyrənilməsi olmuşdur. 1970-ci illərdə fotoliaza fermentini kodlaşdıran genin klonlaşdırılması üzrə əldə etdiyi nəticələr bu sahədə diqqətçəkən uğurlar sırasına daxil olmuşdur. Daha sonra Yale Universitetində fəaliyyətini davam etdirən Səncər, 1982-ci ildən etibarən Şimali Karolina Universitetində çalışaraq dünya miqyasında tanınan elmi məktəb formalaşdırmışdır.

Səncəri Nobelə aparan böyük kəşf

Aziz Səncərin Nobel mükafatına aparan əsas elmi nailiyyətləri ultrabənövşəyi şüaların DNT-də yaratdığı zədələrin necə aradan qaldırılmasının öyrənilməsi ilə bağlı olmuşdur. Ultrabənövşəyi şüalanma nəticəsində DNT-də qonşu pirimidin əsasları, xüsusilə timinlər arasında siklobutan pirimidin dimerləri əmələ gəlmişdir. Belə zədələr genetik informasiyanın normal surətdə oxunmasına və köçürülməsinə mane olur.

Səncər əvvəlcə Escherichia coli bakteriyasında bu tip zədələri aradan qaldıran fotoliaza fermentinin fəaliyyət mexanizmini araşdırmış, daha sonra isə diqqətini nukleotid eksiziyasının bərpasına yönəltmişdir.

1982-ci ildə apardığı tədqiqatların nəticələri DNT-nin bərpa mexanizmlərinin molekulyar əsaslarının anlaşılmasında mühüm mərhələ olmuşdur. Sonrakı illərdə onun rəhbərlik etdiyi laboratoriyada insan hüceyrələrində nukleotid eksiziyasının bərpa sistemi araşdırılmışdır. Uzunmüddətli tədqiqatlar nəticəsində insan hüceyrələrində zədələnmiş DNT-dən kənarlaşdırılan fraqment müəyyən edilmiş, onun təxminən 24-32 nukleotiddən, orta hesabla isə 27 nukleotiddən ibarət olduğu göstərilmişdir. Bu nəticə insanlarda DNT-nin reparasiyasının molekulyar mexanizmlərinin daha dərindən başa düşülməsinə imkan vermişdir.

Səncərin əldə etdiyi nəticələr təkcə fundamental biologiya üçün deyil, tibb baxımından da böyük əhəmiyyət daşımışdır. Professorun araşdırmaları DNT-nin reparasiyası prosesləri, mutasiyaların yaranması və xərçəngin inkişafı arasındakı əlaqələrin aydınlaşdırılmasına mühüm töhfələr vermişdir.

Aziz Səncərin elmi fəaliyyətində diqqətçəkən istiqamətlərdən biri də DNT-nin reparasiyası proseslərinin insan genomu boyunca xəritələndirilməsi olmuşdur. O, bu nəticələri metaforik şəkildə "mənim Piri Reis xəritəm" adlandırmışdır. Bu bənzətmə təsadüfi deyildi. Belə ki, XVI əsrdə Piri Reis dünyanın xəritəsini tərtib etmişdi, Səncər da genomun müxtəlif bölgələrində bərpa proseslərinin necə paylandığını müəyyənləşdirməyə çalışmışdır.

Aziz Səncərin laboratoriyası sonrakı illərdə XR-seq metodunun inkişafına mühüm töhfə vermişdir. Bu yanaşma genomun hansı hissələrində zədələrin daha sürətlə, hansı sahələrində isə daha zəif aradan qaldırıldığını yüksək dəqiqliklə müəyyən etməyə imkan yaratmışdır.

Aziz Səncərin elmi fəaliyyətinin digər mühüm istiqaməti ilk baxışda DNT-nin reparasiyası ilə əlaqəsiz görünən sirkad ritmlər və bioloji saat sistemi olmuşdur. Lakin alimin tədqiqatlarının daxili məntiqi burada da özünü göstərmişdir. Çünki hüceyrələrin DNT zədələnmələrinə reaksiyası və bərpa proseslərinin intensivliyi bioloji ritmlərlə sıx əlaqəlidir. Aziz Səncərin 1990-cı illərin sonlarından etibarən apardığı tədqiqatlar DNT reparasiyası, hüceyrə biologiyası və zaman biologiyası arasında yeni əlaqələr ortaya qoymuşdur. Bu araşdırmalar xronoterapiya adlanan yanaşmaya da elmi əsas yaratmışdır.

Bu yanaşma xərçəng müalicəsində yalnız "hansı dərman istifadə edilməlidir?" sualını deyil, həm də "dərman nə vaxt tətbiq edilməlidir?" sualını ön plana çıxarmışdır. Səncər sirkad ritmlərlə DNT-nin reparasiyası arasındakı əlaqənin onkologiya üçün əhəmiyyətini hələ Nobel mükafatından əvvəl vurğulamış və bu istiqamətin böyük perspektiv vəd etdiyini bildirmişdir.

Nobel mükafatı: zirvə deyil, yeni mərhələnin başlanğıcıdır

7 oktyabr 2015-ci ildə İsveç Kral Elmlər Akademiyası Kimya üzrə Nobel mükafatının Tomas Lindahl, Paul Modrich və Aziz Səncərə verildiyini elan etdi. Mükafat alimlərə "DNT-nin reparasiya mexanizmlərinin tədqiqinə görə" təqdim olunmuşdu. Bu qərar DNT-də yaranan zədələrin hüceyrə tərəfindən necə aşkarlandığını və aradan qaldırıldığını anlamaq istiqamətində aparılan fundamental tədqiqatların əhəmiyyətini bir daha göstərmişdir.

Aziz Səncər üçün Nobel mükafatının xüsusi mənəvi və milli əhəmiyyəti də vardı. Səncər bu mükafatı alan ilk Türkiyə doğumlu alim kimi tarixə düşmüşdür. Elm sahəsində Türkiyənin adını Nobel tarixinin səhifələrinə ilk dəfə o yazdırmışdır. Bundan on il əvvəl - 2005-ci ildə gələcək Nobelçinin ilk türk-amerikalı alim kimi ABŞ Milli Elmlər Akademiyasına üzv seçilməsi də mühüm hadisə idi.

Aziz Səncərin elmi nailiyyətləri arasında həmçinin ABŞ Milli Elm Fondunun Young Investigator Award mükafatı, Amerika Fotobiologiya Cəmiyyətinin mükafatı, TÜBİTAK mükafatı, Amerika İncəsənət və Elmlər Akademiyasına üzvlük, TÜBA üzvlüyü, Vehbi Koç Mükafatı və s. xüsusi yer tutur.

Aziz Səncərin elmi fəaliyyətindəki davamlılıq 80 illik yubileyi dövründə də aydın görünür. 2026-cı ildə professorun həmmüəllifi olduğu elmi məqalələr onun yuxarıda qeyd edilən tədqiqatları uğurla davam etdirdiyini göstərir. Maraqlıdır ki, bu tədqiqatların mühüm bir istiqaməti DNT-nin bərpası mexanizmləri haqqında fundamental biliklərin xərçəng müalicəsinə tətbiqi ilə bağlıdır.

Səncərin böyüklüyünü təsdiq edən ən mühüm faktlardan biri də özündən sonra davam edəcək elmi məktəb formalaşdırmasıdır. Şimali Karolina Universitetində onun laboratoriyası onilliklər ərzində DNT-nin reparasiyası, genom sabitliyi, sirkad və xərçəng biologiyası istiqamətlərində tədqiqat aparan çoxsaylı alimlərin yetişdiyi elmi mərkəzə çevrilmişdir.

Aziz Səncər Azərbaycan üçün konkret kadr hazırlığında da iştirak etmişdir. Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun doktorantı olmuş Xaqani Eynullazadəyə (hazırda Şimali Karolina Universitetində çalışır) elmi rəhbərlik edərək onun ABŞ-də təhsil almasına və müdafiəsinə kömək göstərmişdir.

Türk dünyası ideyası və Səncərin yeni missiyası

Səncərin ictimai dünyagörüşündə Mustafa Kamal Atatürk və Türkiyə cümhuriyyətinin elm və təhsil siyasəti xüsusi yer tutur. Nobel mükafatından sonra ən çox müzakirə olunan addımlarından biri Nobel medalını Anıtkabirə təqdim etməsi olmuşdur. Səncər bunu Atatürk və cümhuriyyət qarşısında minnətdarlığının ifadəsi kimi izah etmişdi.

Aziz Səncərin Nobel laureatı kimi fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən biri də türk dünyasında elm və təhsilin inkişafına verdiyi diqqətdir. Onun bu sahədə fəaliyyəti son illərdə daha sistemli xarakter almışdır. Səncər türk dünyasının müxtəlif ölkələrində elm və təhsil müəssisələrində çıxışlar edir, gənc alimlərlə görüşür, elm siyasəti və elmi inkişafın prioritetləri haqqında fikirlərini bölüşür.

2024-cü ildə Bakıda AMEA-nın Ümumi yığıncağının Xüsusi iclasında onun "Türk dünyası və elm siyasəti: reallıqlar və çağırışlar" mövzusunda məruzə ilə çıxış etməsi bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. "Xəyalım türk dünyasının birliyini görməkdir" fikri böyük alimin bu istiqamətdəki baxışlarının mahiyyətini ifadə edir.

Azərbaycanla bağlanan elmi və mənəvi körpü

Aziz Səncərin Azərbaycanla əlaqələri son illərdə yalnız elmi müstəvidə deyil, insani münasibətlər baxımından da diqqət çəkir. Nobel mükafatçısı müxtəlif illərdə Azərbaycanda olmuş, ali təhsil və elmi müəssisələrdə çıxışlar etmiş, gənc tədqiqatçılarla görüşərək öz elmi təcrübəsini bölüşmüşdür. Bu görüşlərdə onun diqqət yetirdiyi əsas məsələlərdən biri gənclərin elmə marağının artırılması və təhsilin insan həyatındakı həlledici rolu olmuşdur.

2021-ci ilin dekabrında Azərbaycana səfəri zamanı Aziz Səncərin Prezident İlham Əliyevlə görüşü onun Azərbaycanla əlaqələrinin mühüm məqamlarından birinə çevrilmişdir. Prezident İlham Əliyev dünyaşöhrətli alimi qəbul edərək, Səncərin Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycanın haqlı mövqeyinə verdiyi açıq dəstəyi və Qələbə münasibətilə Azərbaycan xalqına çatdırdığı təbrikləri yüksək qiymətləndirmişdir. Görüşdə cənab Prezident həmçinin Gəncənin raket atəşinə tutulması nəticəsində valideynlərini itirmiş uşağa Səncərin göstərdiyi yardımı böyük insanpərvərlik nümunəsi kimi dəyərləndirmişdir. İlham Əliyev Aziz Səncəri türk dünyasının böyük şəxsiyyətlərindən biri kimi səciyyələndirərək Azərbaycan xalqının ona görkəmli alim və vətənpərvər ziyalı kimi yüksək hörmət bəslədiyini vurğulamışdır.

2023-cü il noyabrın 29-da isə AMEA-nın Ümumi yığıncağında professor Aziz Səncər akademiyanın fəxri üzvü seçilmiş, 2024-cü il iyunun 3-də Bakıda AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binasında keçirilmiş xüsusi tədbirdə ona fəxri üzvlük diplomu və medalı təqdim edilmişdir. Tədbirdə Aziz Səncərin səsləndirdiyi fikirlər isə bu münasibətlərin yalnız elmi əməkdaşlıq çərçivəsində qalmadığını göstərmişdir. Azərbaycanda ona həmişə böyük hörmət və ehtiram göstərildiyini bildirən alim burada olmaqdan Türkiyəyə gəlmək qədər sevinc duyduğunu söyləmiş və "Azərbaycan mənim üçün Türkiyə qədər önəmlidir" fikrini ifadə etmişdir.

2024-cü il səfəri Aziz Səncər üçün Azərbaycan elminin canlı mənzərəsi ilə yaxından tanış olmaq baxımından da xüsusi əhəmiyyət daşımışdır. Nobel laureatı AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutuna (hazırda "Molekulyar Biologiya İnstitutu" PHŞ) baş çəkərək burada aparılan işlərlə yerindəcə tanış olmuşdur. Professora Genomun quruluşu və ekspressiyası, Hüceyrənin membran sistemləri, Bioadaptasiya və Populyasiya genomikası laboratoriyalarında aparılan araşdırmalar təqdim edilmişdir.

Nobel laureatının xüsusilə gənc tədqiqatçılara ünvanladığı fikirlər diqqət çəkmişdir. O, institutun gənc alimlərinin gələcəkdə mühüm nəticələr əldə edəcəklərinə, onların həm Azərbaycana, həm də daha geniş mənada türk dünyasına və bütövlükdə insanlığa töhfə verə biləcəyinə inamını ifadə etmişdir. Böyük alim görüşün sonunda instituta "Aziz Səncər: həyatı və bilimi" adlı kitab hədiyyə etmişdir.

Həmin gün Bakıda iki fərqli coğrafiyada formalaşmış, lakin eyni fundamental suala (canlı aləmin molekulyar əsaslarını necə anlamaq olar?) cavab axtaran elmi ənənələr qarşılaşırdı: bir tərəfdə DNT-nin reparasiyası və hüceyrənin daxili mexanizmləri üzrə dünyaşöhrətli Səncər məktəbi, digər tərəfdə isə Azərbaycanda akademik Cəlal Əliyevin formalaşdırdığı molekulyar biologiya məktəbi.

Bu qarşılaşmanın başqa bir mənəvi tərəfi də vardır. Professor Aziz Səncərin və akademik Cəlal Əliyevin elmi yolları müxtəlif istiqamətlərdə inkişaf etsə də, onları birləşdirən mühüm ortaq xətt mövcuddur: fundamental biologiyaya dərin maraq, genetika və molekulyar biologiyanın imkanlarına inam və elmi məktəbin davamlılığını təmin edəcək yeni nəsil tədqiqatçıların yetişdirilməsinə verilən xüsusi dəyər. Bu baxımdan, institutdakı görüşlər iki elmi irs və iki nəsil arasında qurulan intellektual körpü kimi də yadda qalmışdır.

Professor Aziz Səncərin Azərbaycan elmi ilə əlaqələrinin daha bir mühüm göstəricisi onun ETN Molekulyar Biologiya İnstitutu tərəfindən nəşr olunan və bu yaxınlarda Scopus beynəlxalq indeksləmə bazasına qəbul olunmuş "Transactions of the Institute of Molecular Biology & Biotechnologies" (TIMBB) jurnalının Redaksiya heyətinin fəxri üzvü olmasıdır. Bu fakt TIMBB-nin beynəlxalq elmi əlaqələrinin genişlənməsi və nüfuzunun artması baxımından diqqətəlayiqdir.

Elm insanlığa xidmət etməlidir

Aziz Səncərin elmi dünyagörüşünü ən yaxşı ifadə edən fikir onun 2024-cü ildə AMEA-da səsləndirdiyi tezisdir: "Elm insanlığa, bəşəriyyətə xidmət etməlidir". Alimin DNT-nin bərpası üzrə fundamental araşdırmaları bunun canlı nümunəsidir.

Lakin Səncərin missiyası laboratoriya ilə bitmir. O, elmi biliklə yanaşı, elm mədəniyyətinin də yayılmasını vacib sayır. Türk dünyasında elmi əlaqələrin gücləndirilməsi, gənc tədqiqatçıların dəstəklənməsi və ortaq elmi potensialın daha səmərəli istifadə olunması barədə çağırışları onun bu düşüncəsinin davamıdır.

Savurda sadə bir ailədə başlayan yolçuluq dünyanın ən yüksək elmi mükafatlarından birinə qədər uzanmışdır. Bu həyat hekayəsi göstərir ki, insanın yola haradan başladığı onun haraya gedəcəyini müəyyən etmir. Həlledici olan bilik axtarışına sədaqət, elmi cəsarət və öyrənməkdən heç vaxt vaz keçməməkdir.

Aziz Səncərin 80 illik ömür yolu məhz bu həqiqətin canlı nümunəsidir.

İradə HÜSEYNOVA,
AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik

Azərbaycan dilinin 2040-cı ilədək inkişaf perspektivləri: çağırışlar və strateji hədəflər

AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclası giriş sözü ilə Elmi şuranın sədri, AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açıb və gündəlikdə duran məsələlər barədə məlumat verib.

İclasda AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru filologiya elmləri doktoru, professor Nadir Məmmədlinin "Azərbaycan dilinin 2040-cı ilədək inkişaf perspektivləri: çağırışlar və strateji hədəflər" mövzusunda elmi məruzəsi dinlənilib.

Məruzədə Azərbaycan dilinin 2040-cı ilədək inkişaf perspektivləri, qarşıda duran müasir çağırışlar və strateji hədəflər geniş təhlil olunub. Bildirilib ki, Azərbaycan dili xalqımızın milli varlığını, tarixi yaddaşını və dövlətçilik ənənələrini yaşadan mühüm mənəvi sərvətdir. XXI əsrdə dilin davamlılığı və funksional imkanlarının genişlənməsi isə onun yalnız ədəbi və ictimai mühitdə deyil, eyni zamanda elm, texnologiya, rəqəmsal platformalar və süni intellekt sistemlərində fəal istifadəsi ilə bilavasitə bağlıdır.

Qeyd olunub ki, 2040-cı il perspektivində əsas məqsəd Azərbaycan dilinin qorunması ilə yanaşı, onun müasir elmi-texnoloji inkişafın tələblərinə uyğunlaşdırılması, rəqəmsal mühitdə funksional imkanlarının genişləndirilməsi və rəqabətqabiliyyətli dil resurslarının formalaşdırılmasıdır.

Çıxışda Azərbaycan dilində rəqəmsal məzmunun yetərli səviyyədə olmaması, terminoloji pərakəndəlik, habelə süni intellekt sistemlərində dilimizin imkanlarının məhdudluğu əsas çağırışlar sırasında səsləndirilib. Azərbaycan dilinin maşınlar və rəqəmsal texnologiyalar tərəfindən daha effektiv emalını təmin etmək məqsədilə geniş elektron mətn korpuslarının, nitq nümunələrinin, morfoloji və sintaktik resursların yaradılmasının zəruriliyi vurğulanıb.

Eyni zamanda, sosial media və gənclərin ünsiyyət dilində müşahidə olunan yeni tendensiyalara qadağalar müstəvisindən deyil, canlı dil proseslərinin elmi əsaslarla öyrənilməsi və ədəbi dil normaları ilə müasir dil istifadəsi arasında optimal balansın yaradılması baxımından yanaşılmasının vacibliyi irəli sürülüb.

İnformasiya texnologiyaları və yeni elm sahələri üzrə xarici terminlərin mexaniki şəkildə mənimsənilməsinin qarşısının alınması, Azərbaycan dilində terminoloji sistemin ardıcıl və vahid prinsiplər əsasında inkişaf etdirilməsi üçün vahid elektron terminologiya bazanın yaradılmasının əhəmiyyəti qeyd edilib.

Məruzədə gənc nəslin Azərbaycan dilinin gələcək daşıyıcısı olduğu nəzərə alınaraq, onların ana dilində müasir, keyfiyyətli və cəlbedici rəqəmsal məzmunla təmin edilməsinin mühüm strateji hədəflərdən biri olduğu bildirilib. 2040-cı ilədək əsas prioritetlər sırasında Milli Dil Korpusunun və yeni nəsil elektron lüğətlərin yaradılması, eləcə də Azərbaycan dilinin beynəlxalq rəqəmsal məkanda mövqeyinin gücləndirilməsi xüsusi vurğulanıb.

Yekunda qeyd olunub ki, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu qarşıdakı dövrdə yalnız fundamental və tətbiqi dilçilik araşdırmalarının aparıldığı elmi müəssisə kimi deyil, həm də milli dil siyasətinin elmi təminatında fəal iştirak edən, rəqəmsal və tətbiqi layihələr həyata keçirən aparıcı elmi mərkəz kimi fəaliyyətini genişləndirməlidir.

Məruzə ətrafında Dilçilik İnstitutunun süni intellekt və rəqəmsal inkişaf üzrə direktor müavini filologiya elmləri doktoru Məsud Mahmudov və Nəzəri dilçilik şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru, professor İlham Tahirov çıxış edərək mövzu ilə bağlı fikir və mülahizələrini bölüşüblər. Professor Nadir Məmmədlinin elmi məruzəsi iclas iştirakçıları tərəfindən müzakirə edilərək qəbul olunub.

İclas çərçivəsində Humanitar Elmlər Bölməsinin elmi müəssisələri tərəfindən son dövrdə hazırlanaraq nəşr olunmuş yeni elmi əsərlər barədə də məlumat verilib. Akademik İsa Həbibbəylinin müəllifi olduğu "Akademik Məmməd Cəfər Cəfərov" monoqrafiyası, Elçin İsmayılov və müəlliflər kollektivinin hazırladığı "Qərbi Azərbaycan toponimləri" kitabının II cildi, həmçinin "Qarabağ və Şərqi Zəngəzur toponimləri" kitabının I cildi Elmi Şura üzvlərinin diqqətinə təqdim edilib.

Bildirilib ki, sözügedən nəşrlər Azərbaycan humanitar elminin müxtəlif istiqamətləri üzrə aparılan fundamental və tətbiqi tədqiqatların mühüm nəticələrini özündə əks etdirir, milli-mədəni və ədəbi irsin hərtərəfli və sistemli şəkildə öyrənilməsi, elmi dövriyyəyə daxil edilməsi və gələcək araşdırmalar üçün zəngin mənbə bazasının formalaşdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Daha sonra AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Elmi şurasının tərkibində qismən dəyişiklik edilməsi məsələsinə baxılıb, eləcə də bir sıra kadr məsələləri müzakirə olunub.

Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Türk xalqları ədəbiyyatı, Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı, Rəqəmsal ədəbiyyatşünaslıq və süni intellekt şöbələrinə, həmçinin Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Müasir Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti və Onomastika şöbələrinə müdiri vəzifələrinə namizədlərin təsdiq olunması üçün AMEA Rəyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılması barədə qərar qəbul edilib.

Bununla yanaşı, humanitar yönümlü elmi müəssisələrin əməkdaşlarının baş, aparıcı və elmi işçi vəzifələrinə təyinatı ilə bağlı bölmənin müvafiq qərarları təsdiq olunub.

İclasda Azərbaycan humanitar elminin inkişafı, tədqiqi və təbliğində mühüm xidmətləri olan alimlərin yubileylərinin qeyd edilməsi ilə bağlı məsələlərə də baxılıb.

Elmi şuranın sədri akademik İsa Həbibbəylinin tapşırığına əsasən, görkəmli yazıçı, dramaturq, ədəbiyyatşünas və ictimai xadim, Azərbaycan ədəbiyyatının və ictimai fikrinin inkişafında mühüm xidmətləri olan akademik Mirzə İbrahimovun anadan olmasının 115 illiyi münasibətilə Azərbaycan Yazıçılar Birliyi, AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsi və Ədəbiyyat İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə elmi sessiyanın keçirilməsi qərara alınıb. Qeyd edilib ki, Mirzə İbrahimov zəngin yaradıcılığı, çoxşaxəli elmi-ədəbi fəaliyyəti və milli ədəbiyyatın inkişafına verdiyi töhfələrlə Azərbaycan ədəbi-mədəni fikir tarixində özünəməxsus mövqeyə malikdir.

Həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Abbas Zamanovun 115 illiyi diqqətə çatdırılıb. Alimin milli ədəbiyyatşünaslıq elminin inkişafına verdiyi töhfələr nəzərə alınaraq, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi, Bakı Dövlət Universiteti və Ədəbiyyat İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə elmi sessiyanın keçirilməsi barədə qərar qəbul olunub.

İclasda, həmçinin AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun Musiqi folkloru şöbəsinin müdiri sənətşünaslıq doktoru, professor İradə Köçərli 70 illik yubileyi münasibətilə AMEA-nın Yaxa nişanı ilə təltif olunub.

Elmi şuranın iclası gündəlikdə duran məsələlər üzrə müvafiq qərarların qəbul edilməsi ilə başa çatıb.

Qarabağın paleolit abidələri müasir tədqiqatlarda

AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclası AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının sədri akademik Gövhər Baxşəliyeva açaraq tədbirin gündəliyini iştirakçıların diqqətinə çatdırıb.

Akademik Gövhər Baxşəliyeva iclasda bildirib ki, AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyevin "Qarabağın paleolit abidələri müasir tədqiqatlarda" mövzusunda məruzəsi dinləniləcək.

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyev çıxışında Qarabağın dünya paleolit arxeologiyasında mühüm yer tutan Azıx və Tağlar mağaralarında son illərdə aparılan yeni arxeoloji tədqiqatlar, tətbiq edilən müasir elmi metodlar, əldə olunan ilkin nəticələr və beynəlxalq elmi əməkdaşlıq haqqında məlumat verib.

Fərhad Quliyev qeyd edib ki, Qarabağın işğaldan azad edilməsindən sonra bölgənin arxeoloji irsinin, o cümlədən paleolit abidələrinin müasir elmi standartlar əsasında yenidən və sistemli şəkildə tədqiqi üçün yeni mərhələ başlanıb: "Bu mərhələnin əsas xüsusiyyətlərindən biri klassik arxeoloji qazıntıların ən yeni rəqəmsal, arxeometrik və laboratoriya metodları ilə birləşdirilməsidir. Müasir tədqiqatların qarşısında duran vəzifə yalnız qədim homininlərin maddi mədəniyyət qalıqlarını aşkar etmək deyil, eyni zamanda onların hansı təbii mühitdə yaşadıqlarını, ətraf mühitə necə uyğunlaşdıqlarını, hansı resurslardan istifadə etdiklərini, mobillik və əlaqə şəbəkələrini kompleks şəkildə müəyyənləşdirməkdir".

Müəllif bildirib ki, Azıx mağarasında tədqiqatlar AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu ilə Almaniyanın Leybniz Arxeologiya Mərkəzi - LEIZA arasında imzalanmış memorandum çərçivəsində Azərbaycan-Almaniya beynəlxalq ekspedisiyası tərəfindən həyata keçirilib. Onun sözlərinə görə, layihəyə Azərbaycan və Almaniya ilə yanaşı, bir sıra Avropa ölkələri və ABŞ-dan arxeologiya, paleoekologiya, paleoproteomika, geologiya, geoxronologiya, arxeobotanika, zooarxeologiya və digər sahələrin mütəxəssisləri cəlb olunub.

"Azıx mağarasının müxtəlif sahələrində aparılan yeni tədqiqatlarda arxeoloji tapıntıların və onların kontekstlərinin üçölçülü koordinatlarla qeydə alınması, fotogrammetriya və 3D modelləşdirmə, Arxeoloji İnformasiya Sistemləri və xüsusi rəqəmsal məlumat bazasının yaradılması, mikroskopik və traseoloji analizlər, flotasiya, paleobotanika, zooarxeologiya və tafonomiya kimi müasir metodlardan istifadə edilir. Eyni zamanda OSL tarixləndirməsi, kosmogen nuklid analizləri, üzvi geokimyəvi biomarkerlər və stabil izotop analizləri vasitəsilə mağaranın xronologiyasının, paleoiqlim və paleomühit şəraitinin daha dəqiq rekonstruksiyası istiqamətində işlər görülür", - deyə çıxışında bildirib.

Məruzəçi vurğulayıb ki, Azıx materiallarının paleoproteomika və ZooMS kimi ən yeni biomolekulyar metodlarla öyrənilməsi də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Kopenhagen Universitetinin Qlobe İnstitutunun tanınmış mütəxəssisi professor Frido Welkerin rəhbərliyi altında aparılan bu araşdırmalar morfoloji baxımdan müəyyənləşdirilməsi çətin olan sümük fraqmentlərinin bioloji mənsubiyyətini molekulyar səviyyədə aydınlaşdırmağa imkan verir. LEIZA-nın mütəxəssisi Jo?o Marreiros və digər xarici alimlərin iştirakı ilə daş və sümük alətlərin funksional təyinatının müəyyənləşdirilməsi üçün traseoloji və "use-wear" analizləri də həyata keçirilir.

Fərhad Quliyev bildirib ki, Azıxda aparılan müasir tədqiqatların məqsədi qədim insanı yalnız ayrıca bioloji varlıq və ya daş alət istehsalçısı kimi deyil, onu əhatə edən ekoloji sistemin tərkib hissəsi kimi öyrənməkdir. Belə yanaşma homininlərin yaşayış mühiti, iqlim dəyişikliklərinə adaptasiyası, qida əldə etmə strategiyaları, xammal seçimi, texnoloji davranışı və miqrasiya prosesləri haqqında daha dolğun elmi təsəvvür yaratmağa imkan verir.

Məruzəçi araşdırmaların digər mühüm hissəsinin Xocavənd rayonunun Böyük Tağlar kəndində yerləşən Tağlar mağarasının yeni tədqiqatlarına həsr olunduğunu qeyd edib. AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu ilə Tokio Universiteti arasında 2023-cü ildə bağlanmış müqavilə əsasında Azərbaycan-Yaponiya beynəlxalq ekspedisiyası 2026-cı ildə burada üçüncü tədqiqat mövsümünü həyata keçirib. Azərbaycan tərəfdən tədqiqatlara tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Azad Zeynalov, Yaponiya tərəfindən isə Tokio Universiteti Muzeyinin direktoru professor Yoşihiro Nişiakinin rəhbərlik etdiyi alimlər qrupu qatılıb.

Məruzəçi qeyd edib ki, Tağlar mağarası 1960-cı ildə Azərbaycan paleolitşünaslığının banisi Məmmədəli Hüseynov tərəfindən qeydə alınıb, 1964-1986-cı illərdə aparılan qazıntılar zamanı burada altı mədəni təbəqə və 9 mindən artıq arxeoloji nümunə müəyyən edilib. Müasir tədqiqatlar həmin elmi irsi yeni metodoloji imkanlarla davam etdirir. Mağaranın əsas mədəni təbəqələri Orta Paleolit - Mustye dövrü ilə əlaqələndirilsə də, Üst Paleolit nümunələri də qeydə alınıb. Hazırda təbəqələrin mütləq yaşının dəqiqləşdirilməsi üçün radiometrik analizlər aparılır. Bu tədqiqatlar Tağların neandertalların Cənubi Qafqazda məskunlaşması və miqrasiyası, həmçinin sonrakı mərhələlərdə müasir insan populyasiyaları ilə münasibətlərinin öyrənilməsi baxımından əhəmiyyətini daha da artırır.

Məruzədə Tağlar mağarasından aşkar edilmiş obsidian materiallarının müasir arxeometrik metodlarla tədqiqinin nəticələrinə də toxunulub. Rentgen-flüoresans analizi əsasında aparılan araşdırmalar Orta Paleolit dövründə Cənubi Qafqazda yaşayan neandertal populyasiyalarının obsidian xammalını müxtəlif mənbələrdən əldə etdiklərini göstərib. Bəzi obsidian mənbələrinin Tağlar mağarasından yüzlərlə kilometr uzaqda yerləşməsi qədim insanların yüksək mobilliyi, geniş əlaqə dairəsi və ehtimal olunan mübadilə şəbəkələri məsələsini gündəmə gətirir. Bu tədqiqatın nəticələri beynəlxalq elmi bazalarda indeksləşən "Journal of Archaeological Science: Reports" jurnalında dərc edilib.

Fərhad Quliyev çıxışında Azıx və Tağlar üzrə aparılan tədqiqatların nəticələrinin beynəlxalq elmi dövriyyəyə daxil edilməsinin xüsusi əhəmiyyət daşıdığını vurğulayıb. O bildirib ki, xarici elmi mərkəzlərlə bağlanan müqavilə və memorandumlar yalnız birgə qazıntıların təşkili ilə məhdudlaşmır. Bu əməkdaşlıq Azərbaycanda əldə olunan arxeoloji materialların dünyanın aparıcı laboratoriyalarında ən müasir metodlarla analiz edilməsinə, tanınmış xarici alimlərin tədqiqatlara cəlb olunmasına, Azərbaycan alimləri və gənc mütəxəssislərin beynəlxalq elmi şəbəkələrə inteqrasiyasına şərait yaradır.

Məruzədə, həmçinin Qarabağ Universitetinin tələbə və gənc tədqiqatçılarının Azıx ekspedisiyasına, digər ali məktəblərin tələbələrinin isə Tağlar tədqiqatlarına cəlb edilməsinin gələcək milli elmi kadrların hazırlanması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdığı bildirilib.

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyev bildirib ki, Azıx və Tağlar mağaralarında aparılan yeni tədqiqatlar Qarabağın Paleolit dövrünün öyrənilməsini keyfiyyətcə yeni mərhələyə çıxarır. Müasir arxeologiya, təbiət elmləri, rəqəmsal texnologiyalar və biomolekulyar metodların vahid tədqiqat proqramında birləşdirilməsi qədim homininlərin yalnız maddi mədəniyyətini deyil, onların bioloji xüsusiyyətlərini, yaşayış mühitini, adaptasiya strategiyalarını, texnoloji davranışını, mobilliyini və geniş regional əlaqələrini kompleks şəkildə öyrənməyə imkan verir.

Məruzə dinlənildikdən sonra mövzu ətrafında müzakirələr aparılıb.

İclasda, o cümlədən bir sıra elmi-təşkilati və kadr məsələləri də müzakirə olunub. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Üzeyir Hacıbəyovun 140, Xaqani Şirvaninin və Əcəmi Naxçıvaninin 900, Səməd Vurğunun 120 illik yubileylərinin qeyd olunması ilə əlaqədar sərəncamlarının icra vəziyyətindən söz açılıb. Həmçinin akademik Gövhər Baxşəliyeva "Azərbaycan mədəniyyəti - 2040" Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Konsepsiyası"nın 2026-2030-cu illər üçün həyata keçiriləcək tədbirlər planına dair təkliflərin verilməsi ilə bağlı institutlara müəyyən tapşırıqlar verilib.

Daha sonra tarix elmləri doktoru, dosent Allahverdi Əlimirzəyev və tarix elmləri doktoru, dosent Vidadi Umudlunun AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutuna baş, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Günel Mehdizadənin böyük elmi işçi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Etibar Əsədovun AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi vəzifəsinə təsdiq edilməsi məsələləri müzakirə olunub.

İclasda, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Sevda Məmmədəliyevanın 80, AMEA-nın müxbir üzvü Aqil Əliyevin 100 illik yubileyləri haqqında qərarlar müzakirə edilib.

Sonda akademik Gövhər Baxşəliyeva bir sıra məsələlərlə əlaqədar müəssisələrin rəhbərlərinə tapşırıq və tövsiyələrini verib.

Dövlət və xalqın vəhdəti: 27 Sentyabr

Müasir Vətən tarixində bir çox əlamətdar günlər var. Onların sırasında 27 sentyabr 2020-ci il tarixi ilə başlayan II Qarabağ müharibəsində, Azərbaycan Respublikasının şərəf tarixində iz qoymuş qazi və şəhidlərimiz qısa, lakin şərəfli döyüş yolu keçərək əbədiyyət ünvanı qazanmışlar. Şanlı 27 sentyabr tarixi əslində dövlət və xalqın birliyindən, vəhdətindən başlayan şərəfli gün, qələbəyə aparan 44 günlük yol idi. Bu yol bizi şəhadətdən əbədiyyətə aparacaq qədər aydın və şərəfli yoldur.

Qədim dövlətçilik ənənələri ilə XXI əsrdə sülhə, inkişafa və əməkdaşlığa nail olan Azərbaycan Respublikasının Vətən müharibəsində qazandığı parlaq qələbə 27 sentyabrdan ötən altı il ərzində beynəlxalq mətbuatın gündəmindən düşmədi. Azərbaycan xalqının düşmən tərəfindən başladılmış müharibədə əldə etdiyi hərbi və siyasi üstünlük, xüsusilə mübariz ordunun peşəkar fəaliyyəti dünyanın aparıcı beyin mərkəzləri və hərbi ekspertlər tərəfindən hələ də öyrənilməkdədir. Avropa strateqlərinin mürəkkəb relyeflərdən aşaraq Şuşaya daxil olan Azərbaycan xüsusi təyinatlılarının profesionallığı ilə bağlı fikirləri onlar üçün hələ də sirr olaraq qalır.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin siyasi iradəsi və yenilməz ordunun qətiyyəti dövlət və xalq birliyini dəmir yumruğa çevirdi həmin tarixdə. Bu səbəbdən, ölkə başçısının 2 dekabr 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə 27 sentyabr ölkədə "Anım Günü" olaraq qeyd olunur. Dövlət başçısı tərəfindən imzalanan sənəd xalqın qürurunu özünə qaytaran gün olub şərəfli tarixə, şəhidlərimizi anmaq üçün birlik və bərabərliyimizin simvoluna çevrildi.

Həmin tarix təkcə Azərbaycana sülh gətirmədi, həmçinin təmsil olunduğumuz Cənubi Qafqaz regionunda əmin-amanlıq bərqərar olundu. Azərbaycan dövləti bölgədə sülhün və inkişafın qarantına çevrildi. Regionun ən güclü və peşəkar ordusuna, qüdrətli iqtisadi potensialına malik olan Azərbaycan Respublikası bölgədə yeni və davamlı investisiya mühitinin inkişafına yol açdı. Hazırda Azərbaycanın işğaldan azad edilən bölgələrində sürətli quruculuq işləri öz axarı ilə davam edir. İnşaat işlərinin, yeni infrastruktur layihələrin icra olunduğu Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə yeni nəfəs, xoş güzəran gəldi.

Azərbaycan Respublikasında sülhün, əməkdaşlığın və dialoqun təminatçısına çevrilən şəhidlərimizin anım günü 27 sentyabr Azərbaycan tarixşünaslığında hələ uzun illər tədqiq olunacaq və yeni qəhrəmanlıq səhifələri ilə tanış olacağıq. Zəfərə aparan o tarixi gündən 10 noyabr 2020-ci il ə qədər keçən qısa, lakin şərəfli yolda canından keçən Vətən oğullarının şücaətlərlə zəngin ömür və döyüş yolu biz tarixçilərin hər daim diqqətində olan məsələlərdəndir.

Bununla bağlı akademik araşdırmalarını, tədqiqatlarını genişləndirən AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunda 27 sentyabr tarixindən ötən altı il ərzində alimlər tərəfindən bir sıra tədqiqat işləri yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatlarda dövlət başçısının polad və qətiyyətli siyasi iradəsi, Azərbaycanın dərin qatlarından süzülüb gələn və qədim dövlətçilik ənənələrinə əsaslanan tarixi faktların təhlilləri ilə müasir dövrdə dastan yazmış igidlərimizin şücaətləri, göstərdikləri böyük hünər və rəşadətli döyüş nümunələri də öz əksini tapır.

Müasir tarixdə altı il böyük rəqəm olmasa da onun arxasında son üç yüz ildə əldə edə bilmədiklərimiz, 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış şanlı zəfər dayanır. Rəqəm kiçik, amma keyfiyyət yüksək olmaqla Azərbaycan Respublikası regionda olduğu kimi müasir beynəlxalq münasibətlərdə də sülh, inkişaf, yeni dialoq və əməkdaşlıq reallığı yarada bilmişdir.

2025-ci ilin 8 avqustunda ABŞ-də Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin paraflanması faktı bir daha aydın şəkildə göstərdi ki, tərəflər arasında siyasi dialoqun genişləndirilməsi hər zaman aktualdır və sülh müqaviləsinin imzalanması üçün resurslar tükənməmişdir. Bu məsələyə Azərbaycan dövlətinin öndərlik etməsi isə respublikanı yeni hədəflərə və prioritet əməkdaşlığa aparır.

Azərbaycan xalqının bu illər ərzində əldə etdiyi müsbət nailiyyətlərin arxasında dövlət başçısının siyasi və hərbi iradəsi, qazilərimizin və şəhidlərimizin güc birliyi bir daha göstərmiş oldu ki, düşmən tərəf atılan addımlardan nəticə çıxarmamış qızışdırıcı və təhrik edici hərəkətləri ilə xarici havadarlarına çox bel bağlamışdır. Nəticə isə göz qabağındadır. Uzun illər davam edən sülh danışıqları döyüş meydanında öz sözünü dedi və Azərbaycan ordusu Qarabağ Azərbaycandır! Şüarını rəhbər tutaraq müharibəyə son qoydu.

İndi bütün yollar Azərbaycan Respublikasının iqtisadi rayonu Qarabağ bölgəsinə aparır. Bu tarixi Azərbaycan regionu artıq beynəlxalq tədbirlərin, sülh mesajlarının bütün dünyaya yayıldığı sabitlik və əməkdaşlıq adasına çevrilib. Təkcə son illərdə Laçın şəhərində Azərbaycan Türkiyə Prezidentlərinin və Pakistan Baş nazirinin iştirakı ilə keçirilən Zirvə görüşü, 4 iyulda Xankəndi şəhərində keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XVII Zirvə görüşü, 19 iyulda baş tutan, sayca III Şuşa Qlobal Media Forumu, 1 iyuldaAğdamda İƏT Gənclər Forumu, 2 iyulda Laçında İƏT Qadınlar Forumu və 2 iyulda Şuşada 6-cı İƏT Biznes Forumunun və s. tədbirlərin keçirilməsi Azərbaycanın şöhrətini bütün dünyaya yaymışdır. Bu tədbirlərdə alınan qərarlar region, eləcə də beynəlxalq aləm üçün müsbət nəticələr verəcək.

Tədbirlərlə bağlı xarici media mənsublarının yaydığı məlumatlar göstərmiş oldu ki, Azərbaycan öz tarixi ərazilərini məhz hərbi yolla azad etməkdə haqlı idi. Azərbaycanın sülh çağırışlarına məhəl qoymayan Ermənistan hökuməti 27 sentyabrdan keçən beş il ərzində həqiqəti qəbul etməyə məcbur qaldı və Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq platformalarda keçirdiyi görüş və əməkdaşlıq münasibətləri düşmən tərəfinin məyusluğunu bir qədər də artırmış oldu. Bu səbəbdən 27 sentyabr Anım Günü dövlətlə xalqın vəhdət halında hərəkət edərək daha çox inkiaşafa və irəliləyişə səbəb yaratdığını göstərmiş oldu.

Hər il Anım Günündə respublikanın hər tərəfində, bütün regionlarında uyuyan Vətən oğullarının qəbirləri ziyarət olunur. Bakıda, həm də bölgələrdə salınan şəhidliklərdə başını dik tutan şəhid ana və atalarını müşahidə etdikcə Azərbaycanın hələ uzun əsrlər tarix səhnəsində qalacağına qəlbən və ruhən əmin olursan. Artıq dünya dövlətlərinin qarşısında 90-cı illərin Azərbaycanı yoxdur. Azərbaycan Respublikası gücünə güc qatmış, ölkələrin onunla hesablaşmasına nail olmuşdur. Qürurlu şəhid ailələrinin göstərdikləri səbr və mətanət, məğrur duruş gənclərimiz üçün örnək nümunələr olub şəhidlərimizin adının əbədiləşdirilməsinin davam etdiyini əks etdirir. Hər bir şəhid ailəsi dövlət qayğısı ilə əhatə olunmuş, hər il onların sosial müdafiəsi ilə bağlı yeni addımlar atılır, işlər görülür.

27 sentyabr tarixi Azərbaycanda təkcə bir gün, bir təqvim günü deyil. Bizim hər günümüz 27 sentyabrdır, hər dəqiqəmiz şəhidlərlə, respublikanın ərazi bütövlüyü uğrunda canını fəda etmiş oğullarımızla birlikdədir. Onların arasında şəhid qızlarımızı da yad etmək istərdik. II Qarabağ savaşında canından torpağa can verən şəhid Arəstəni də bu gün yad edirik. Onun müharibə dövründə yaralı əsgər və zabitlərimizə göstərdiyi ilk tibbi yardımı hər kəs yaxşı xatırlayır. 44 günlük Vətən müharibəsinin tək şəhid xanımı Arəstənin xatirəsi doğulub böyüdüy Xaçmaz şəhərində də böyük ehtiram və minnətdarlıq hissi ilə yad edilir. Ötən bu illər ərzində şəhid xanımın adının əbədiləşdirilməsi ilə bağlı addımlar atılmış, ailəsinə dövlət tərəfindən diqqət yetirilmişdir.

Bu fakt onu göstərir ki, Azərbaycan dövlətinin ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid edilən bacı və qardaşlarımızı bir-birindən ayırmırıq, onların hər birinin özəl xatirəsi var qəlblərimizdə. İllər ötəcək, neçə beş illiklər keçəcək və tarix onları yad etməyə, vəsf etməyə davam edəcək. Şəhidlərimizə layiqli qiymət verən Azərbaycan hökumətinin bu baxımdan ötən dövr ərzində apardığı davamlı inkişaf siyasəti öz bəhərsini vermiş, vətəndaşlarımızın sosial rifah halı bir qədər də yüksəlmişdir.

Hazırda Azərbaycanda müşahidə olunan təhlükəsizlik və stabil inkişafın kökündə qeyd etdiyimiz kimi şəhidlərimizin ölçüyə gəlməz xidmətləri dayanır. Qanları ilə Vətən torpağını sulayan, canlarından can verib yaşadan şəhidlərimizlə, torpağın üzərində gəzərkən onların ruhları ilə qarşılaşır və hər birinə uca Allahdan rəhmət diləyirik. Bizə torpağı və bayrağı sevdirən Vətən oğullarının döyüş hekayələrini, ömür yolları haqqında yazılan məqalə və romanları oxuduqca analayırsan ki, onlar Azərbaycan bayrağını yüksəklərdə dalğalandırmaq üçün gəlmişlər bu dünyaya.

Hər bir insanın bu dünyada bir missiyası var. Onların arasında adi günlərdə diqqət çəkməyən, lakin Vətənin dar günündə sinəsini qabağa verən oğulları görüb tanıdıqca, şəhidlərin hansı ali məqsədə xidmət etmək üçün doğulduqlarını anlamış olursan. Bu yol, bu məqsədin bir adı var - Azərbaycan! Onun sərhədlərinin qorunması və suverenliyinin davamlı qalması üçün mübarizə yolu. Şəhadətə ucalan şəhidlərimiz bu yolla sadəcə yürümədilər, onlar böyük hünər göstərərək hər birimizə örnək olub əbədiyyətə qovuşdular.

Onların arasında tarix oxuyub və ya tarix oxumayıb tarix yazan qəhrəmanlarımız da var idi. Biz Azərbaycanın tarixini tədqiq edirik, şəhidlər isə bizdən əvvəl döyüş meydanlarında o tarixi yazmış və özlərindən sonra gələn nəsillərə ərmağan edib getmişlər. İndi biz həmin tarixi qələmə almağa çalışırıq, buna nə dərəcədə nail ola biləmişik onu zaman, elə tarixin özü göstərəcək. Bu səbəbdən, şəhidlər dövləti və xalqı yaşadan, hər daim diri tutmaq üçün mənəvi aləmdən belə öz dəstəklərini əsirgəmirlər, onların ruhları Azərbaycan dövləti üçün dua edir, kölgələrini üzərimizdən əksik etmirlər. Həmçinin mən deyərdim ki, şəhidin digər adı yaşayan və yaşadan duadır. Nə qədər ki, onlar var Azərbaycan Respublikası var olacaq, regionda söz sahibi olub, davamlı sülhə və inkişafa xidmət edəcək, bölgə xalqlarının əmin-amanlıq içində yaşayışını təmin edəcək.

Sonda qeyd etmək istərdim ki, məqalə boyu aparılan təhlillər və şərh olunan müsbət məqamlar onu deməyə əsas verir ki, 27 sentyabr Anım Günü həm də Azərbaycan xalqının şərəf günü, şərəf tarixidir. Qanla yazılan bu rəqəmi heç kəs tarixdən silə bilməz və 27 sentyabr xalqımızın yaddaşında daim yaşamaq haqqı qazanmışdır. Bu günü gənclərimiz unutmamalı, onların vətənpərvər vətəndaş kimi yetişməsində valideynlər və müəllimlər davamlı söhbət aparmalı, eləcə də tarixçilər nəsli Azərbaycan həqiqətlərini öz əsərlərində tədqiq etməyə davam etməlidirlər.

27 sentyabr Anım Günü, şəhid mövzusu, dövlətin ərazi bütövlüyü, süverenliyi kimi mühüm məsələlər Azərbaycan xalqının milli və mənəvi dəyərlərinin daşıyıcısı olub uzun tarixi keçmişə əsaslanır, qan yaddaşına hoparaq dünya durduqca davam edir və edəcək!

Aqil ƏHMƏDOV
AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

ELAN

"Şimal-Qərbi Azərbaycanda tarixi-memarlıq abidələri və şəhərsalmanın təbii-coğrafi və ekoloji aspektləri" mövzusunda elmi-praktik konfrans keçiriləcək

Azərbaycan Respublikasında 2026-cı ilin "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan olunması ilə əlaqədar AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Şəki filialının birgə təşkilatçılığı ilə oktyabrın 19-da "Şimal-Qərbi Azərbaycanda tarixi-memarlıq abidələri və şəhərsalmanın təbii-coğrafi və ekoloji aspektləri" mövzusunda elmi-praktik konfrans keçiriləcək.

Konfransın əsas istiqamətləri:

1. Şəhərsalma və memarlıq irsi ədəbiyyatda;
2. Tarixi şəhərlərin formalaşması və şəhərsalma mədəniyyəti;
3. Tarixi-memarlıq irsi və onun qorunması;
4. Şəhərsalmanın təbii-coğrafi əsasları;
5. Şəhər ekosistemləri və ekoloji problemlər;
6. Təbii sərvətlərin və mədəni irsin davamlı idarə olunması;
7. Biomüxtəliflik, landşaft və ekosistemlərin mühafizəsi;
8. GIS, məsafədən zondlama və rəqəmsal texnologiyalar;
9. Təbii fəlakət risklərinin idarə olunması.

Konfrans materiallarının tərtibinə dair tələblər:

- Materiallar konfransın müəyyən edilmiş elmi istiqamətlərindən birinə uyğun olmalıdır;
- Məqalə və ya tezisin həcmi minimum 3, maksimum 8 səhifə olmalıdır;
- Konfrans materialının adı səhifənin mərkəzində, 12 şriftlə, böyük və qalın hərflərlə yazılmalıdır;
- Müəllif(lər)in adı, atasının adı və soyadı tam şəkildə göstərilməlidir;
- Müəllif(lər)in elmi dərəcəsi və elmi adı qeyd edilməlidir;
- İşlədiyi elmi müəssisənin adı göstərilməlidir;
- Doktorant və dissertantlar təhsil aldıqları müəssisənin adını da qeyd etməlidirlər;
- Müəllif(lər)in elektron poçt ünvanı (e-mail) yazılmalıdır;
- Microsoft Office Word proqramında hazırlanmalıdır;
- Kağız formatı: A4, şrift qara rəngdə: Times New Roman, 12 pt
- Sətirarası interval: 1,5, abzas: 1,5 sm
- Sol kənar: 2,5 sm, sağ kənar: 1,5 sm, yuxarı kənar: 3,0 sm, aşağı kənar: 2,5 sm;
- Xülasə 150 sözdən çox olmamalıdır;
- Açar sözlər minimum 6 söz olmalıdır;
- Xülasədə məqalənin adı və müəllif(lər)in tam adı göstərilməlidir;
- Ədəbiyyat siyahısı mətnin sonunda əlifba sırası ilə verilməlidir;
- Ədəbiyyat siyahısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının tələblərinə uyğun tərtib edilməlidir;
- Mətn daxilində istinadlar nömrə ilə göstərilməlidir.

Məqalə və tezislər 10 oktyabr 2026-cı il tarixinədək v.atayeva@shrem.science.az elektron poçt ünvanına göndərilməlidir.

Konfrans materialları elektron elmi nəşr formasında AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin rəsmi saytında yerləşdiriləcəkdir.

Qeyd edək ki, məqalə və tezislərin konfrans materiallarına daxil edilməsi müvafiq bölmələr tərəfindən müəyyənləşdiriləcəkdir. Zərurət yarandıqda, bölmənin irad və qeydləri əsasında materialın yenidən işlənərək göndərilməsi tələb oluna bilər.

Bölmənin irad və qeydləri qəbul edilmədikdə və ya tələb olunan düzəlişlər vaxtında aparılaraq material yenidən göndərilmədikdə, məqalə və ya tezis konfrans materiallarına daxil edilməyəcəkdir.

Əlaqə nömrəsi: (+994 50) 798 79 90

Redaksiya heyəti:
İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev,
Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev,
İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov,
Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 1000

НАУКА

Сила в науке...
Низами Гянджеви

ELM
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 27 (1509) ❖ Пятница, 25 сентября 2026 года ❖ Газета выходит с 1984 года

Переход реформ в качественные изменения

Стратегические задачи НАНА - усиление международного научного влияния

Состоялось очередное заседание Президиума НАНА, в котором приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены и заведующие отделами аппарата Президиума НАНА, директора научных учреждений и организаций.

Вначале ректору Азербайджанского государственного экономического университета профессору Адаляту Мурадову был вручен наградный знак НАНА "Азиз Сандкар". Далее был рассмотрен вопрос о задачах, связанных с выполнением Распоряжения Президента Азербайджана от 20 августа 2026 года об утверждении Государственной программы по развитию туризма в Азербайджанской Республике на 2026-2030-е годы.

Выступая по данному вопросу, академик Габиббейли сообщил, что в госпрограмме подчеркивается, что наша страна обладает богатым историко-культурным наследием и этнографическим разнообразием, на ее территории расположены древние поселения и международные торговые пути - все это расширяет потенциал для развития культурного туризма: в данном направлении планируется создание и развитие туристического продукта "Великий шелковый путь", разработка и популяризация продуктов культурного туризма, опирающихся на интерактивный туристический опыт на основе элементов материального и нематериального культурного наследия.

Разработка аналитической продукции

Глава НАНА также отметил, что в Плане мероприятий программы предусмотрена разработка и утверждение содержания туристического маршрута "Великий шелковый путь", налаживание сотрудничества с международными партнерами, создание экспериментальных туристических продуктов, проведение мероприятия по информированию для представителей туристической отрасли и международных партнеров, и одной из организаций-исполнителей этого пункта указана Национальная академия наук Азербайджана.

Помимо этого, в рамках совершенствования электронного гастрономического портала Milli dadlar ("Национальные вкусы") предусмотрена реализация таких мероприятий, как сбор и систематизация в электронном портале национального гастрономического наследия Азербайджана, интеграция размещенных в портале сведений в системы международного поиска и ИИ, популяризация портала в республике и на международной арене, а одной из организаций-исполнителей и этого пункта указана НАНА.

В то же время, в Государственной программе Академия наук указана также в качестве одной из организаций-исполнителей таких задач, как определение аналитической продукции и направлений исследований в связи с применением механизма по поддержке исследовательских проектов, разработка предложений в связи с механизмом продвижения исследований, разработка аналитической продукции путем применения механизма продвижения, проведение и поддержка исследований.

Сказав, что принятие Государственной программы свидетельствует о том, что Президент Азербайджана Ильхам Алиев придает особое значение данной сфере, руководитель НАНА добавил, что в развитии туристической отрасли в Азербайджане в качестве одного из важных направлений социально-культурной сферы особую роль играет и первый вице-президент страны Мехрибан Алиева.

В рамках совместных проектов

НАНА, продолжил далее академик Габиббейли, тесно сотрудничает с Государственным агентством по туризму (ГАТ): презентация совместного проекта Milli Dadlar ("Национальные вкусы") и одноименной онлайн-платформы состоялась в прошлом году в президиуме. В настоящее время в академических институтах истории и этнологии, а также фольклора реализуются важные мероприятия по сохранению, системному изучению, пропаганде в мире и передаче следующим поколениям богатого гастрономического наследия Азербайджана, которое является неотъемлемой частью нашей культуры.

Руководитель НАНА сообщил, что между Академией наук и ГАТ установлены тесные связи в сфере проведения археологических раскопок, направленные на сохранение материально-культурного наследия и определение новых туристических маршрутов, и с каждым годом работы в данной сфере расширяются. "Я считаю, - подчеркнул руководитель НАНА, - что выполнение поставленных в утвержденной главой государства госпрограмме задач - наш академический долг, а также большая честь для нас. В то же время это позволит ещё больше расширить наши связи с Госагентством по туризму. Мы обеспечим научную поддержку развитию туризма в стране. Уверен, что наша совместная деятельность внесет свой вклад в изучение и развитие археологии, гастрономической культуры, фольклора и истории, а также в расширение сотрудничества между структурами".

Конкретные предложения на перспективу

В своем выступлении руководитель аппарата ГАТ Кянан Алиев отметил, что до сих пор с НАНА реализованы совместные инициативы в различных направлениях, академические отзывы и научные исследования всегда говорят свое слово, а в рамках Государственной программы агентство будет работать с НАНА по трем основным направлениям.

Отметим, что на заседании было принято постановление о разработке Плана мероприятий НАНА на основе предложений научных учреждений и организаций, а также даны соответствующие поручения.

Затем были обсуждены задачи, связанные с выполнением распоряжения Кабмина от 31 июля 2026 года об утверждении Плана действий по предотвращению и нейтрализации негативной пропаганды против международного имиджа, истории и культуры Азербайджанского государства, в котором предусмотрено участие НАНА в реализации мероприятий, связанных с изучением культурного наследия Азербайджана за рубежом, его систематизацией путем применения современных цифровых технологий, научным обеспечением материалов дипломатической коммуникации, исправлением ошибочных сведений, связанных с историей и культурой Азербайджана, агитацией зарубежных ученых и исследователей на проведение исследований в сфере азербайджановедения НАНА указана в качестве одной из организаций-исполнителей ряда пунктов Плана действий.

Сказав, что в различные периоды на международном уровне делались попытки присвоить нашу культуру, музыку, национальную кулинарию, руководитель НАНА подчеркнул, что наши ученые всегда давали этим попыткам достойный отпор, и поручил директорам научных учреждений и организаций академии представить президиуму конкретные предложения по предстоящим работам.

(продолжение на стр.10)

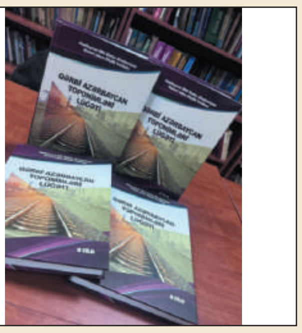

Топонимы как важный источник

стр. 10 ⇨

Художественная интерпретация наследия

стр. 11 ⇨

Философское наследие Сейида Яхьи Бакуви

стр. 11 ⇨

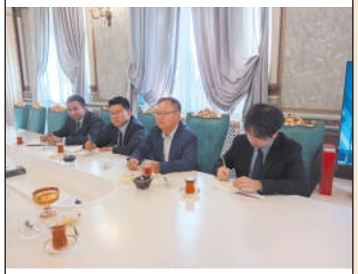

ANAS hosts meeting with delegation from Chinese Academy of Social Sciences

page 12 ⇨

Переход реформ в качественные изменения

Стратегические задачи НАНА - усиление международного научного влияния

(начало на стр.10)

Далее академик Габиббейли рассказал об итогах своего визита в Республику Болгария. В частности, он отметил, что целью поездки было обсуждение вопросов, связанных с расширением двухсторонних отношений и реализацией совместных научных проектов, и добавил, что провел встречи с президентом Болгарской АН членом-корреспондентом Эвелиной Славчевой и членами президиума указанной академической структуры. В ходе встречи была подчеркнута необходимость в реализации совместных мероприятий в таких сферах, как архитектура, археология, этнология, фольклор, история искусств и т.д.

Во время визита членам Президиума Болгарской АН, Институту литературных исследований и Институту этнологии и фольклора была представлена книга "Шекинский смех и Габровский юмор", подготовленная Институтом литературы имени Низами Гянджеви, Институтом фольклора и Шекинским региональным научным центром НАНА в рамках совместного проекта академий наук Азербайджана и Болгарии.

В связи с указанным вопросом Президиум НАНА дал соответствующие поручения.

Следующим на заседании был рассмотрен вопрос о результатах отчетов о научной и научно-организационной деятельности научных учреждений и организаций, региональных научных отделений и центров НАНА в первом полугодии 2026 года. Выступая по данному вопросу, глава НАНА сообщил, что с 10 июня по 3 июля текущего года в научных учреждениях и организациях, региональных научных отделениях и центрах НАНА были заслушаны отчеты по итогам деятельности за первое полугодие 2026 года. В отчетных заседаниях принимали участие ответственные сотрудники аппарата Президиума НАНА. После этого итоги отчетных заседаний были обсуждены в соответствующих научных отделениях НАНА, были приняты постановления, даны поручения и рекомендации в связи с деятельностью во время следующего полугодия.

Гуманитарный дискурс как важная парадигма

Затем завотделом науки и образования аппарата Президиума НАНА доктор филологических наук Сархан Хавери представил отчет по итогам научной и научно-организационной деятельности НАНА за первое полугодие 2026 года "Переход реформ в качественные изменения: институциональное обновление, научное содержание, международная видимость", в котором отметил, что при рассмотрении итогов первого полугодия 2026 года основное внимание следует уделять не механическому росту отдельных количественных показателей, а качественным изменениям в содержании научной деятельности, к которым привели проводимые в НАНА реформы. По словам докладчика, в отчетный период было опубликовано 1011 статей (367 - за рубежом), 594 тезиса и материала конференций, издано 197 книг, 73 монографии, проведено 90 международных мероприятий. По сравнению с соответствующим периодом 2025 года, в первые шесть месяцев 2026 года число статей, индексируемых в базах Web of Science и Scopus, возросло и достигло 47-ми.

Представив статистические показатели по учреждениям, завотделом отметил, что профили деятельности научных учреждений в значительной степени отличаются друг от друга: одно учреждение проявляет активность в проведении монографических исследований, другое - в издании статей, третье - в публикациях с международным индексом, четвертое - в подготовке научных кадров. По его словам, при оценивании научной деятельности необходимо совершить переход от количественных показателей к качественным, а также к показателям международной видимости и влияния науки.

Доктор филологических наук Сархан Хавери подчеркнул, что итоги первого полугодия 2026 года свидетельствуют о том, что реформы, проводимые в последние годы в НАНА, постепенно приводят к качественным изменениям в структуре и содержании научной деятельности. В результате четырехлетней деятельности НАНА гуманитарный дискурс превратился в одну из важных парадигм в обществе и занял важное место в формировании государственной политики и разработке нормативов идеологического дискурса.

Продвигаясь к глобальным научным инфоресурсам

Ученый также выдвинул свои предложения, связанные с расширением публикаций в журналах WoS/Scopus, повышением международной научной видимости, усилением наукометрического оценивания, изучением успешного опыта и отдельным анализом слабых показателей.

По постановлению Президиума НАНА результаты отчетов о научной и научно-организационной деятельности научных учреждений и организаций, региональных научных отделений и центров НАНА в первом полугодии 2026 года были утверждены. Также были даны соответствующие поручения.

Далее на заседании обсуждался вопрос о награждении сотрудников НАНА за статьи, изданные в первом полугодии 2026 года в журналах с импакт-фактором. Академик Иса Габиббейли сообщил, что в результате целенаправленной деятельности, которая осуществляется в последние годы для стимулирования издательской активности ученых и специалистов НАНА в научных журналах, индексируемых в международных наукометрических базах и имеющих высокий рейтинг, по сравнению с прошлыми годами, число статей, опубликованных в журналах с импакт-фактором (Web of Science и Scopus), резко возросло. Руководитель НАНА подчеркнул, что механизм награждения не только стимулирует ученых, но и продвигает их доступ к глобальным научным информационным ресурсам и электронным наукометрическим базам.

Затем доктор филологических наук Сархан Хавери представил доклад "Состояние научных публикаций сотрудников НАНА, изданных в первом полугодии 2026 года и индексируемых в базах Web of Science и Scopus, и основные тенденции", в котором отметил, что институциональные реформы, начатые в 2024 году, и применение механизмов стимулирования уже привели к измеримым и важным научным результатам.

Сархан Хавери подчеркнул, что по сравнению с соответствующим периодом 2025 года, за первые шесть месяцев 2026 года количество статей, индексируемых в международных базах, резко возросло. Этот рост - не только количественный показатель, это - наглядный пример расширения процесса в институциональном масштабе. Так, число структур НАНА, представленных в международных базах, возросло вдвое.

Начало нового качественного этапа

Полученные результаты, продолжил Сархан Хавери, - это не конечная цель, это - начало нового качественного этапа. Основные предстоящие стратегические задачи заключаются в установлении баланса издательской активности по всем структурам НАНА, повышении публикаций по квартилям и цитированию, а также в ещё большем усилении международного научного влияния.

Президиум утвердил список статей сотрудников научных учреждений и организаций НАНА, опубликованных в первой половине текущего года в журналах, которые индексируются в базах Web of Science и Scopus, и принял постановление о награждении каждого из них.

На заседании также был рассмотрен вопрос об оптимизации деятельности Гянджинского отделения НАНА. Было принято постановление об объединении входящих в состав отделения Института гуманитарных исследований и Института краеведения и создании за счет внутренних ресурсов и штатных единиц Института гуманитарных наук и краеведения.

Следующим на заседании обсуждался вопрос о проведении впервые республиканской конференции молодых ученых НАНА. Академик Иса Габиббейли сообщил, что для обобщения и представления научной общественности научных результатов, полученных молодыми учеными и специалистами, которые работают в научных учреждениях и организациях НАНА, расширения научной коммуникации между молодыми исследователями, занятыми в различных сферах научной деятельности, создания возможностей для мультидисциплинарного сотрудничества, определения перспективных сфер исследования и новых научных инициатив, выявления отношения молодых ученых к современным научным вызовам -необходимо объединить их в рамках единой научной платформы.

Целью конференции, которая будет организована впервые, продолжил руководитель НАНА, является стимулирование научного творчества молодых ученых, доведение полученных ими важных результатов до научной общественности, расширение обмена научными знаниями и опытом, формирование новых научных связей и повышение роли научной молодежи в процессе обновления НАНА.

На заседании было принято постановление о проведении конференции в декабре. Также был создан оргкомитет конференции.

Помимо этого, на мероприятии обсуждался вопрос о проведении республиканской научной конференции "Развитие сейсмологии в Азербайджане: от прогнозирования до академических исследований", организаторами которой выступят Республиканский центр сейсмологической службы при НАНА и Президиум НАНА.

Оптимизация, создание новых структур

Выступая по данному вопросу, генеральный директор Республиканского центра сейсмологической службы член-корреспондент НАНА Гурбан Етирмишли сообщил, что основной целью научного мероприятия станет представление научной общественности результатов современных сейсмических исследований, которые проводятся в Азербайджане, определение современных и актуальных сфер исследования, продвижение расширения междисциплинарных исследований в различных сферах науки.

Президиум НАНА принял постановление о проведении указанной конференции 20 октября текущего года.

Кроме того, на заседании также были приняты постановления о создании в отделе по связям с общественностью, печати и информации аппарата Президиума НАНА за счёт внутренних ресурсов и существующих штатных единиц сектора социальных медиа, переименовании сектора цифрового архива отдела научного наследия аппарата Президиума НАНА в сектор цифрового архива и реставрации и об утверждении Положения об отделе популяризации науки аппарата Президиума НАНА.

Далее на заседании были рассмотрены кадровые вопросы, приняты постановления об утверждении в Институте литературы НАНА докторов филологических наук Абида Таирли на должность завотделом азербайджанской эмигрантской литературы и Мамеда Алиева - завотделом литературы тюркских народов, доктора философии по литературе Закиры Алиевой - завотделом цифрового литературоведения и искусственного интеллекта, а также доктора филологических наук Наргиз Гаджиевой - завотделом современного азербайджанского языка и культуры речи, доктора философии по филологии Эльчина Исмаилова - завотделом ономастики, в Шекинском региональном научном центре Вафы Атаевой - на должность замдиректора по научной работе и цифровому развитию, Айшен Салмановой - ученого секретаря научного центра.

Топонимы как важный источник

Вышел в свет второй том "Словаря топонимов Западного Азербайджана", подготовленный отделом топонимики Института языкознания имени Насими НАНА. В издании системно собраны и с научно-лингвистической точки зрения исследованы древние топонимы территории Западного Азербайджана.

Во втором томе словаря охвачены топонимы Гафана, Пашалы, Чемберека, Иревана, Улуханлы, Сарыторпага, Мегри, Веди, Кешишкенда Западного Азербайджана. Целью подготовки словаря стали сбор, сохранение и ввод в научный оборот азербайджанского топонимического наследия: материалы, вошедшие в издание, представлены в качестве важного источника для изучения историко-географической и языковой картины этих территорий.

Научные редакторы книги - доктора филологических наук, профессора Надир Мамедли и Махира Гусейнова, а также доктор философии по филологии, доцент Эльчин Исмаилов, он же - автор предисловия.

В предстоящих томах четырехтомного издания также будут охвачены топонимы других регионов Западного Азербайджана.

Художественная интерпретация наследия

Фильм "Тагиев" - важный пример возвращения к историческим личностям

В Президиуме НАНА состоялись показ фрагментов многосерийного художественного фильма "Тагиев" и церемония открытия персональной выставки художника по костюмам и кинохудожника Вюсала Рагима "Культура одежды в Азербайджане. Художественная интерпретация исторического наследия".

Выступая на мероприятии, президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что развитие кинематографа в Азербайджане продолжается более века, на различных исторических этапах своего развития искусство кино преодолевало многочисленные трудности и добивалось значительных успехов. Академик подчеркнул, что в период независимости начался новый этап развития азербайджанского кино, а реализуемые в этом направлении важные проекты вносят весомый вклад в культурную жизнь страны.

Вывести из забвения

Одним из таких крупных проектов, продолжил руководитель НАНА, является фильм "Тагиев", экранное произведение повествует о жизни и деятельности великого нефтепромышленника и мецената Гаджи Зейналабдина Тагиева, сыгравшего важную роль в истории Азербайджана, и обладает особой значимостью с точки зрения доведения сведений об исторических событиях до следующих поколений. На протяжении долгих лет под влиянием советской идеологии делались попытки предать забвению или исказить деятельность наших исторических личностей, и фильм "Тагиев" - важный пример возвращения к историческим личностям и переоценки их наследия в период независимости.

Академик Габиббейли отметил, что фильм повествует не только о личности Тагиева, но и отражает общественную и культурную картину того времени, в экранном произведении подробно говорится о событиях того периода, социальных взаимоотношениях, жизни различных слоев населения и исторической среде. С этой точки зрения фильм позволяет в более полной форме представить тот период исторического развития Азербайджана.

Отметив, что фильм "Тагиев" снят Баку Медиа Центром при поддержке Фонда Гейдара Алиева, Министерства культуры и Агентства кино, глава НАНА высоко оценил вклад кинопроизводителя, и особенно руководителя и продюсера проекта, президента центра Арзу Алиевой, подчеркнув, что данный проект - знаменательное событие с точки зрения не только азербайджанской культуры и кино, но и общественной мысли страны.

Великолепный кинопроект

Руководитель НАНА сообщил, что одна из особенностей фильма заключается в полной и достоверной передаче колорита, в том числе и культуры одежды того периода: при помощи костюмов, которые использовались в фильме, создается впечатление о социальной среде в Азербайджане начала XX века, образе жизни и эстетическом вкусе различных слоев населения.

В заключение академик Габиббейли поблагодарил от имени коллектива НАНА первого вице-президента Азербайджана, президента Фонда Гейдара Алиева Мехрибан Алиеву и президента Баку Медиа Центра Арзу Алиеву за поддержку, оказанную при успешной реализации такого сложного и великолепного кинопроекта, как фильм "Тагиев".

Затем выступил исполнительный директор Баку Медиа Центра Орман Алиев, отметивший, что фильм, повествующий о жизни и деятельности выдающегося мецената - это крупный многосерийный проект: съемки велись в различных местах, в том числе и в НАНА, над фильмом шла кропотливая и напряженная работа, было экранизировано около 9-ти часов отснятого материала.

Орман Алиев добавил также, что проект был с большим интересом воспринят со стороны общественности, фильм был показан в кинотеатрах и вошел в ряд наиболее просматриваемых отечественных фильмов.

Сказав, что фильма "Тагиев" обладает большой значимостью с точки зрения пропаганды национальных ценностей, традиций благотворительности и наследия исторических личностей Азербайджана, исполнительный директор подчеркнул, что в различных сериях проекта нашли отражение такие события, как нефтяная деятельность Гаджи Зейналабдина Тагиева, общественная жизнь и инициативы в сфере просветительства, в том числе, его борьба за открытие первой школы для девочек в Баку в 1901 году.

Богатство национальной культуры

Затем был показан видеоролик, состоящий из различных фрагментов всех четырех серий фильма "Тагиев".

В своем выступлении режиссер фильма "Тагиев" Заур Гасымлы рассказал о процессе создания экранного произведения и деятельности творческого коллектива и поблагодарил всех за оказанную поддержку, подчеркнув огромный труд творческого коллектива и актерского состава в создании фильма.

На мероприятии также были заслушаны доклады, охватывающие такие темы, как "Азербайджанский национальный костюм: конец XIX-начало XX века" и "Фольклорная память и национальная идентичность в национальной одежде Азербайджана". В выступлениях говорилось о том, что выставка полностью отражает историю и художественные особенности культуры одежды в Азербайджане, здесь в мельчайших деталях представлены стиль одежды и особенности быта различных социальных слоев, использование в костюмах традиционных видов ткачества, парчи, украшений и элементов декора демонстрирует богатство национальной культуры одежды и современную художественную интерпретацию исторического наследия.

Далее выступил Вюсал Рагим, который поблагодарил руководство Баку Медиа Центра и Национальной академии наук Азербайджана за организацию персональной выставки и подчеркнул значение мероприятия с точки зрения пропаганды культурного наследия Азербайджана: в заключение участники ознакомились с персональной выставкой кинохудожника.

Гражданская позиция и высокие личностные качества

Презентация книги о Джаваде Джавадлы - олицетворение глубокого уважения азербайджанского народа к его наследию

В Центральной научной библиотеке НАНА состоялась презентация книги "Nə yaxşı ki, Atam sənsən..." ("Как хорошо, что мой Отец - ты"), посвященной 100-летнему юбилею выдающегося поэта, журналиста и писателя Джавада Джавадлы, автором которой является его дочь Жаля Джафарова.

Выступая на мероприятии, президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что это издание - не только почтение дочери к своему отцу, это - олицетворение глубокого уважения всей интеллигенции, всего азербайджанского народа к литературно-художественному наследию. Отметив значение книги, академик подчеркнул, что в этом произведении повествуется о личности Джавада Джавадлы, его справедливой жизненной позиции и искренности.

Отличительная презентация

В книге, продолжил далее глава НАНА, повествуется о сложном жизненном пути писателя-публициста и поэта, его богатом творчестве и многогранной общественной деятельности. "В издании, - добавил президент НАНА, - вниманию читателей также приводятся образцы из его публицистического наследия, воспоминания современников и друзей по перу, выдержки из трудов выдающихся ученых, сердечные слова его родных и фото-летопись, освещающая жизненный путь писателя. Эта книга - ценный источник с точки зрения доведения до следующих поколений богатого духовного наследия поэта, его гражданской позиции и высоких личностных качеств".

Академик Габиббейли напомнил также, что заслуги Жали Джафаровой, включая изданный ранее фундаментальный труд о великом художнике Ибрагиме Сафи, всегда находились в центре внимания, и подчеркнул, что сегодняшняя презентация отличается особой искренностью, естественностью и высоким уровнем: "Участие в мероприятии гостей из братской Турецкой Республики служит ещё большему укреплению культурных и дружеских мостов между двумя странами".

В воспоминаниях близких и друзей

Затем своими мыслями о жизни и творчестве Джавадлы, а также о собранных о нем воспоминаниях поделился главный научный сотрудник Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА доктор филологических наук, профессор Акиф Иманлы, отметивший, что в книге собраны мысли выдающихся представителей интеллигенции Азербайджана о Джаваде Джавадлы. Говоря о статье академика Исы Габиббейли о писателе-публицисте Джаваде Джавадлы, он подчеркнул, что данное исследование имеет исключительное значение с точки зрения глубокого анализа и оценки литературного наследия поэта с позиций современной науки, в статье повествуется о жизни поэта и глубоко проанализировано его творчество.

Акиф Иманлы также рассказал о годах знакомства с Джавадом Джавадлы и незабываемых встречах с поэтом.

На мероприятии также выступили гости из Турции - поэт и публицист Джахит Гюнай и оратор, писатель Арзу Йылмаз Дагдемир, подчеркнувшие, что наследие Джавадлы имеет огромное духовное значение для всего тюркского мира.

В своем выступлении переводчик, музеевед, доктор философии по филологии Махаббат Мехдиева отметила, что Джавадлы обладал высоким интеллектом и чутким сердцем, после прочтения книги она открыла для себя его личность и творчество с новой стороны, а представленное вниманию общественности издание - это не просто книга, это - блестящий образец бесконечной любви и почтения автора к своему отцу.

Затем выступила автор книги Жаля Джафарова, поделившаяся своими воспоминаниями о своем отце Джаваде Джавадлы и выразившая глубокую благодарность всем, кто принял участие в организации мероприятия.

Философское наследие Сейида Яхья Бакуви

Научные сотрудники НАНА выступили на международной конференции в Баку

В Баку состоялась I Международная конференция "Вершина Сейида Яхья Бакуви в культурном наследии исламского мира: умеренные ценности и современные вызовы", которая состоялась в рамках 7-й встречи Совета руководителей мусульманских религиозных управлений стран-членов Организации тюркских государств (ОТГ).

В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, исполнительный директор Бакинского международного центра мультикультурализма Раван Гасанов, председатель Управления мусульман Кавказа Аллахшукюр Пашазаде, руководители мусульманских религиозных управлений стран-членов ОТГ и ряда других государств.

Во второй день конференции, который проходил при модераторстве Равана Гасанова, были заслушаны выступления и.о. вице-президента НАНА, директора Института востоковедения имени академика Зии Буниятова академика Говхар Бахшалиевой, директора Института архитектуры и искусства НАНА члена-корреспондента НАНА Эртегина Саламзаде, директора Института языкознания имени Насими НАНА профессора Надира Мамедли, вице-президента Академии наук Республики Узбекистан профессора Бахрома Абдухалимова и т.д.

Выступающие рассказали о роли научно-философского наследия Сейида Яхья Бакуви в истории мысли исламского мира, научном и теоретическом значении его суфийско-философских взглядов.

В выступлениях говорилось об изучении трудов ученого, значении его научного наследия с точки зрения современных востоковедческих и философских исследований, а также о введении наследия в научный оборот и его изучении на международном уровне. Наряду с этим, ученые подчеркнули вклад умеренных ценностей, нашедших отражение в наследии Сейида Яхья Бакуви, в развитие межкультурного и межрелигиозного диалога, укрепление мира и атмосферы взаимопонимания в современный период.

Отметим, что, наряду с Управлением мусульман Кавказа и Организацией тюркских государств, организаторами конференции также являются Национальная академия наук Азербайджана, ICESCO, IRCICA и Совет мусульманских старейшин.

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Reforms Implemented at ANAS in Recent Years Have Brought About Qualitative Changes in the Structure and Content of Scientific Activity

At the next meeting of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), discussions were held on the results of the semi-annual reports on the scientific and scientific-organizational activities of ANAS's scientific institutions and organizations, as well as its regional scientific departments and centers, for the first half of 2026.

President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli, stated that semi-annual reports on the results of scientific research conducted during the first half of 2026, as well as scientific-organizational activities, were discussed at ANAS's scientific institutions and organizations, as well as regional scientific departments and centers, from June 10 to July 3, 2026. Responsible staff members of the Presidium's Administration of ANAS also participated in the reporting meetings of the scientific institutions and organizations. Discussions were held in the relevant scientific divisions of ANAS on the results of the reporting meetings, decisions were adopted, and recommendations and instructions were given to the scientific institutions and organizations for their activities during the next half-year.

Subsequently, Doctor of Philology Serkhan Khavari, Head of the Department of Science and Education of the Presidium's Administration of ANAS, presented a report on the results of ANAS's scientific and scientific-organizational activities for the first half of 2026 entitled "Transition of Reforms to Qualitative Changes: Institutional Renewal, Scientific Content, International Visibility."

He noted that, when assessing the results of the first half of 2026, the main focus should be placed not on the mechanical increase of individual quantitative indicators, but on the qualitative changes brought about by the reforms implemented at ANAS in the content of scientific activity. Serkhan Khavari noted that during the reporting period, 1,011 articles, including 367 published abroad, 594 abstracts and conference proceedings, 107 books, and 73 monographs were published, while 90 international events were held. Compared with the corresponding period of 2025, the number of articles indexed in the "Web of Science" and "Scopus" databases increased to 47 in the first six months of 2026.

Presenting statistical indicators by institution, Doctor of Philology Serkhan Khavari stated that the activity profiles of scientific institutions differ significantly: one institution demonstrates greater activity in monographic research, another in article publication, another in internationally indexed publications, while another shows greater activity in the training of scientific personnel. According to him, in evaluating scientific activity, it is necessary to strengthen the transition from quantitative indicators to indicators of quality, international visibility, and scientific impact.

The Head of the Department emphasized that the results of the first half of 2026 demonstrate that the reforms implemented at ANAS in recent years have gradually brought about qualitative changes in the structure and content of scientific activity. As a result of ANAS's four years of activity, the humanities discourse in society has become one of the important paradigms and has played an important role in the formation of public policy and the normalization of ideological discourse.

In his speech, the scholar also put forward proposals concerning the expansion of publications in WoS/Scopus-indexed journals, increasing international scientific visibility, strengthening scientometric assessment, studying successful practices, and conducting separate analyses of weak indicators.

By decision of the Presidium, the results of the reports on the scientific and scientific-organizational activities of ANAS's scientific institutions and organizations, as well as regional scientific departments and centers, for the first half of 2026 were approved, and relevant instructions were issued.

Academician Isa Habibbeyli's Monograph Presented to the British Library

A copy of the book The Great Azerbaijani Poet Nizami Ganjavi, authored by President of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), Academician Isa Habibbeyli and published in 10 languages in 2021, has officially been presented to the collection of the British Library in London.

This was stated in a letter sent to the Azerbaijan National Academy of Sciences by Neil Watson, a member of the Royal Society of Arts (RSA) in London.

The letter reads:

"Official Announcement for the Website of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Promoting Azerbaijani Heritage in the United Kingdom: Academician Isa Habibbeyli's Work on Nizami Ganjavi Presented to the British Library

I am honored to share an important and historic milestone in international academic relations between the United Kingdom and Azerbaijan.

A copy of the significant multilingual work The Great Azerbaijani Poet Nizami Ganjavi by Academician Isa Habibbeyli, President of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), dedicated to the life, philosophical heritage, and literary legacy of the great Azerbaijani poet and thinker Nizami Ganjavi (1141-1209), has officially been presented to the collection of the British Library in London.

This initiative provides the European and international academic community with direct access to a detailed, richly illustrated study of Nizami's legacy prepared to the highest academic standards.

Academician Isa Habibbeyli is a distinguished literary scholar and a renowned specialist in the study of the history of Azerbaijani literature, folklore, as well as the Enlightenment in the East and the West. His dedicated research has focused on an in-depth analysis of the evolution of philosophical thought and socio-literary movements, as well as the major intellectual figures whose decisive role in the development of humanity shaped the cultural landscape of the region.

As President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli makes an invaluable contribution to the advancement of academic research at the international level. Under his leadership, ANAS is actively expanding its international partnerships to an unprecedented level by implementing joint initiatives with leading scientific centers in Europe and around the world.

Academician Isa Habibbeyli's extensive research on the works of Nizami Ganjavi, as well as on the Azerbaijani Enlightenment of the late 19th and early 20th centuries, has established a new benchmark for contemporary Nizami studies and literary scholarship. At the same time, he has tirelessly supported the development of leading academic schools, strengthening the role of ANAS as the country's principal intellectual center.

The presentation of Academician Isa Habibbeyli's monograph dedicated to Nizami Ganjavi to the British Library carries significance far beyond the mere addition of a book to the collection of one of the world's largest and most renowned libraries. It serves as an important academic bridge that contributes to a proper and profound understanding of the classical heritage of Azerbaijan within global scholarly discourse. Rich in humanism, ethics, and wisdom, Nizami's works continue to unite cultures and remain relevant, while through such fundamental studies, Azerbaijani scholarship continues to resonate at the highest international level.

Neil Watson,
Member of the Royal Society of Arts (RSA),
London, United Kingdom."

P.S. Academician Isa Habibbeyli's book The Great Azerbaijani Poet Nizami Ganjavi, published by Elm Publishing House in 2021, contains a monographic study of the creator of the Khamsa in Azerbaijani, Turkish, English, and Russian, as well as sections in German, Chinese, Polish, Georgian, Ukrainian, and Bulgarian.

ANAS hosts meeting with delegation from Chinese Academy of Social Sciences

Academician Isa Habibbayli, President of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), met with a delegation from the Chinese Academy of Social Sciences, currently visiting Azerbaijan.

During the meeting at the ANAS Presidium, Habibbayli noted that Azerbaijan-China relations had reached the level of a strategic partnership and highlighted the rapid development of scientific cooperation. He added that ANAS maintains close ties with various Chinese scientific and higher education institutions.

ANAS President Isa Habibbayli said that the cooperation memorandum signed in 2012 with the Chinese Academy of Social Sciences had been implemented, creating new areas of cooperation. He stressed the need to update the memorandum, noting that works by Chinese writers and poets about Azerbaijan had been compiled for publication.

Yang Jin, deputy secretary-general of the SCO Research Center at the Chinese Academy of Social Sciences, hailed the rapid development of Azerbaijan-China cooperation and significant achievements in joint scientific research.

Recalling his first visit to Azerbaijan in 2012, he said he had witnessed considerable progress and written a book on Azerbaijan, including its scientific ties with China. He added that he would convey ANAS President Isa Habibbayli's proposals to his Chinese counterpart.

Furthermore, the sides exchanged views on bilateral scientific cooperation.

Редакционная коллегия:
Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев
Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.
Тираж: 1000